

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodická příručka pro učitele – ústní zkouška

Jana Penicová

Hana Bártková

**Rozvoj kompetencí učitelů související s reformou
CZ.1.07/1.3.05/11.0006**

OPAVA 2011

Název: Metodická příručka pro učitele – ústní zkouška

Autor: Jana Penicová, Hana Bártková

Vydání: 1.vydání, 2011

Počet stran: 53

Tisk: Tribun EU s.r.o.

recenzent: Mgr. Petra Glabazňová

Mgr. Eva Lorencovičová

editor: Mgr. Eva Lorencovičová

Mgr. Jana Nálepová, Ph.D.

NEPRODEJNÉ

Studijní materiál pro projekt Rozvoj kompetencí učitelů související s reformou.

Registrační číslo projektu CZ.1.07/1.3.05/11.0006

Tento projekt je financován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

© Jana Penicová, Hana Bártková

© Slezská univerzita v Opavě

ISBN 978-80-7248-648-8

Obsah

Úvod	2
1 Ústní část maturitní zkoušky – úrovně obtížnosti	3
1.1 Ústní projev – referenční jazykové úrovně	4
1.2 Dovednosti ověřované v ústní části maturitní zkoušky	6
1.3 Témata a komunikační situace	8
2 Ústní část maturitní zkoušky – jednotlivé části	9
2.1 První část ústní zkoušky	9
Aktivity	
2.2 Druhá část ústní zkoušky.....	16
2.2.1 Popis obrázku (Základní úroveň obtížnosti – 1. úkol).....	16
Aktivity	
2.2.2 Porovnání obrázku (Základní úroveň obtížnosti – 2. úkol; Vyšší úroveň obtížnosti – 1. úkol).....	21
Aktivity	
2.2.3 Samostatný ústní projev (základní úroveň obtížnosti – 3. úkol).....	23
Aktivity	
2.2.4 Reakce na výrok (Vyšší úroveň obtížnosti – 2. úkol).....	24
Aktivity	
2.3 Třetí část ústní zkoušky.....	25
2.3.1 Požadavky na žáka	25
2.3.2 Zpracování zadání	26
2.3.3 Body osnovy	27
2.3.3 Mentální mapa	28
Aktivity	
2.4 Čtvrtá část ústní zkoušky.....	31
Aktivity	

Přílohy A – F

Pracovní listy

Úvod

Tato publikace se zabývá ústní částí maturitní zkoušky a je určena učitelům, kteří připravují žáky na maturitní zkoušku z anglického jazyka, respektive její ústní část. Materiál je zaměřen na praktický nácvik dovedností, které mohou napomoci zlepšit výkon žáka u ústní zkoušky a zvýšit jeho motivaci při přípravě na tuto část zkoušky.

Cílem této publikace není podrobně popsat ústní část maturitní zkoušky a věnovat se organizaci této části zkoušky, neboť tato problematika je dostatečně zpracována v metodických a informačních materiálech Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání, ale s využitím vybraných informací o ústní části maturitní zkoušky nabídnout vzhled do problematiky požadavků na žáka, výkonu žáka a přípravy žáka. Jedním z cílů publikace je také poskytnout praktické rady a nabídnout aktivity, které mohou učitelé využít ve výuce při přípravě svých žáků na ústní část maturitní zkoušky.

Přestože se v této publikaci nevěnujeme primárně popisu ústní části maturitní zkoušky, je dobré mít na paměti, že dříve než začneme s žáky nacvičovat dovednosti nutné k úspěšnému zvládnutí zkoušky, měli bychom je seznámit s tím, jaká je organizace a struktura zkoušky, jaké dovednosti jsou v ústní zkoušce ověřovány a jaké jsou principy hodnocení. Měli bychom je obeznámit i s tím, co konkrétně žáci najdou v pracovním listě, který obdrží bezprostředně po vylosování čísla zadání. Je vůči žákovi ohleduplné, aby věděl předem, co v pracovním listě najde a jak má s listem pracovat. Pokud žák bude předem vědět, jaká znění instrukcí může v pracovním listě očekávat, k čemu jsou body osnovy, co je v pracovním listě povinné / nepovinné apod., nebude na potítku zaskočen něčím, s čím si neví rady, nebude ztrácet čas hledáním slovíček, kterým v instrukcích nerozumí, a vyhne se chybám, které mohou pramenit z nepochopení zadání.

Má smysl žáky seznámit také s tím, jaké jsou rozdíly mezi úrovní základní a vyšší a jak bude výkon žáka hodnocen. Řada žáků se například domnívá, že není rozdíl v charakteru i obtížnosti otázek v první části ústní zkoušky. Kdo z žáků ví, že se v souboru šesti otázek vyšší úrovně obtížnosti vyskytuje více obecných / generalizujících otázek a v základní úrovni převažují otázky vztahující se k vlastní osobě? A pokud se v první části objeví stejná otázka na základní i vyšší úrovni, kolik žáků si uvědomuje, že očekáváme jiný rozsah a kvalitu odpovědi na základní a vyšší úrovni obtížnosti? Stejně tak si mnoho žáků neuvědomuje, že stejný úkol, např. porovnej dva obrázky, se na obou úrovních obtížnosti liší nejen časem, po který má žák hovořit, ale také například použitým rozsahem výrazů pro porovnání.

V neposlední řadě by žák měl být poučen o tom, čeho se má u zkoušky vyvarovat a co může přispět k tomu, aby u zkoušky co nejlépe uspěl.

1 Ústní část maturitní zkoušky – úroveň obtížnosti

Vhled do úrovně obtížnosti, respektive jazykových úrovní, je nezbytným předpokladem pro plánování výuky učitelem i zrcadlem, které dává učitelům i žákům zpětnou vazbu. Povědomí o jazykových úrovních, respektive o tom, co má žák umět, aby u zkoušky uspěl, je důležité jak pro toho, kdo vede výuku a hodnotí výkon žáka, tak pro žáka samotného.

Žák by si měl být vědom již při vstupu na střední školu, jaká je jeho jazyková úroveň – jaká je jeho startovací pozice, a čeho má dosáhnout, aby dorazil úspěšně do cíle. Stejně tak by měl mít učitel dostatek informací o jazykové úrovni žáků, kteří právě ukončili základní školu, a to nejen proto, že musí volit jazykovou úroveň učebních materiálů (např. učebnice), ale také proto, aby mohl plánovat obsah výuky od prvního po poslední ročník studia.

Ve středoškolské praxi se v cizím jazyce nejčastěji setkáváme s referenčními jazykovými úrovněmi A2, B1 a B2, které jsou zmíněny např. v rámcových vzdělávacích programech pro základní i středoškolské vzdělávání. Tyto úrovně jsou převzaty z dokumentu Rady Evropy – Společný evropský referenční rámec pro jazyky¹ (SERRJ).

Úroveň A2 může být pro učitele SŠ vymezením toho, co by měl žák umět na konci základního vzdělávání v prvním cizím jazyce (CJ), respektive, na jaké úrovni by měl žák při příchodu na střední školu ze základní školy ovládat jeden cizí jazyk. **Úroveň B1** můžeme pro potřeby středoškolské praxe rámcově vztáhnout k maturitní zkoušce z cizího jazyka základní úroveň obtížnosti a **úroveň B2** k MZ z CJ vyšší úroveň obtížnosti.

První cesta žáka při seznamování se s výše uvedenými jazykovými úrovněmi by měla vést k příslušnému rámcovému vzdělávacímu programu (www.nuov.cz nebo www.vuppraha.cz) a školnímu vzdělávacímu programu konkrétní školy. Prvním krokem při sestavování ŠVP by mělo být prostudování požadavků k maturitní zkoušce z anglického jazyka v příslušném katalogu požadavků ke zkouškám společné části maturitní zkoušky^{2,3}. Tyto katalogy jsou dostupné například na stránkách www.novamaturita.cz. Vhled do problematiky úrovně obtížnosti poskytne také Společný evropský referenční rámec pro jazyky, který naleznete např. na stránkách MŠMT (www.msmt.cz).

¹ Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Univerzita Palackého v Olomouci. MŠMT ČR 2002.; Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment. Council of Europe, Cambridge University Press 2001.

² Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2009/2010, anglický jazyk, základní úroveň obtížnosti. [online]. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2008. 40 s. [cit. 2011-06-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>>.

³ Katalog požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky platný od školního roku 2009/2010, anglický jazyk, vyšší úroveň obtížnosti. [online]. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2008. 40 s. [cit. 2011-06-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.novamaturita.cz/katalogy-pozadavku-1404033138.html>>.

1.1 Ústní projev – referenční jazykové úrovně

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV)⁴ „vzdělávání v Cizím jazyce směřuje k dosažení úrovně A2, vzdělávání v Další cizím jazyce směřuje k dosažení úrovně A1 (podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky)“. Žák, který přichází na střední školu ze základní školy, by tedy měl v jednom cizím jazyce podle všeobecných stupnic pro **samostatný ústní projev a ústní interakci a lexikální a gramatickou kompetenci** uvedených ve zmiňovaném Společném evropském referenčním rámci pro jazyky umět a mít osvojeno následující:

Samostatný ústní projev a ústní interakce – A2⁵

- umět použít řadu frází a vět, aby jednoduchým způsobem popsal vlastní rodinu a další lidi, životní podmínky a své vzdělání;
- umět komunikovat v jednoduchých běžných situacích vyžadujících jednoduchou přímou výměnu informací o známých tématech a činnostech;
- zvládnout velmi krátkou společenskou konverzaci, *i když obvykle nebude nerozumět natolik, aby konverzaci sám dokázal udržet.*

Lexikální kompetence (rozsah a přesnost) – A2⁵

- mít dostačující slovní zásobu k tomu, aby fungoval v běžném denním styku v rámci známých situací a témat;
- ovládat omezený repertoár slovní zásoby, která se vztahuje ke konkrétním každodenním potřebám.

Gramatická (rozsah a přesnost) – A2⁵

- umět používat správně některé jednoduché struktury, *musíme však mít na paměti, že se na této referenční jazykové úrovni žák přitom systematicky dopouští elementárních chyb, např. má sklon k zaměňování časů, zapomíná na gramatickou shodu, nicméně je stále jasné, co se pokouší vyjádřit.*

Tyto rámcově vymezené dovednosti a kompetence by měly být zohledněny např. v přijímacích zkouškách na střední školu, při výběru vhodné učebnice a při nastavení startovací jazykové úrovně žáků v prvním ročníku středoškolského čtyřletého studia zakončeného maturitní zkouškou. Neznamená to však, že by žáci s úrovní ovládnutí jazyka pod A2 nemohli při dostatečné motivaci, vhodné koncepci výuky a s dostatečným počtem vyučovacích hodin během studia na SŠ dosáhnout na úroveň ovládnutí jazyka požadovanou u maturitní zkoušky z cizího jazyka.

Podle katalogů požadavků zkoušek společné části maturitní zkoušky pro anglický jazyk základní a vyšší úroveň obtížnosti je „maturitní zkouška z anglického jazyka připravována tak, aby byla v budoucnu srovnatelná s referenčními úrovněmi **B1** a **B2** mezinárodní škály jazykových úrovní.“ Vztah mezi požadavky na maturanta úrovně

⁴ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2011-06-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV-2007-07.pdf>>.

⁵ Pro potřeby této publikace byly v omezené míře deskriptory SERRJ jazykově upraveny.

základní a vyšší a vymezením dovedností daných v SERRJ pro referenční jazykové úrovně B1 a B2 je zde zřejmý⁶.

Podle všeobecných stupnic pro **samostatný ústní projev a ústní interakci a lexikální a gramatickou kompetenci** by žák, který dosáhl referenční jazykové úrovně B1, měl umět a mít osvojeno následující:

Referenční úroveň ovládnutí jazyka – B1⁵
<ul style="list-style-type: none">▪ umět jednoduchým způsobem spojovat fráze, aby popsal události a své zážitky, sny, naděje a cíle;▪ umět stručně odůvodnit a vysvětlit své názory a plány;▪ umět vyprávět příběh nebo přiblížit obsah knihy či filmu a vylíčit své reakce;▪ umět si poradit s většinou situací, které mohou nastat při cestování v oblasti, kde se tímto jazykem mluví;▪ umět se bez přípravy zapojit do hovoru o tématech, která jsou mu známá, o něž se zajímá nebo která se týkají každodenního života (rodiny, koníčků, školy, cestování a aktuálních událostí).

Lexikální kompetence (rozsah a přesnost) – B1⁵
<ul style="list-style-type: none">▪ mít dostačující slovní zásobu k tomu, aby se vyjadřoval do určité míry i s pomocí opisných prostředků v rámci témat týkajících se každodenního života (rodina, koníčky, zájmy, práce, cestování, aktuální události);▪ prokázat dobré ovládnutí slovní zásoby, <i>musíme však mít na paměti, že se na této referenční jazykové úrovni přitom objevují závažné chyby, když má žák vyjadřovat složitější myšlenky nebo má hovořit o neznámých tématech a situacích.</i>

Gramatická (rozsah a přesnost) – B1⁵
<ul style="list-style-type: none">▪ umět komunikovat přiměřeně správně ve známých kontextech;▪ umět přiměřeně správně používat repertoár běžných gramatických prostředků a vzorců v rámci snadno předvídatelných situací;▪ všeobecně ovládat gramatiku dobře, <i>ačkoliv vliv mateřského jazyka je postřehnutelný. Musíme mít také na paměti, že na této referenční úrovni se chyby objevují, i přes chyby je však jasné, co chce žák vyjádřit.</i>

Žák, který dosáhl referenční jazykové úrovně **B2**, by již měl podle všeobecných stupnic pro **samostatný ústní projev a ústní interakci a lexikální a gramatickou kompetenci** uvedených ve zmiňovaném Společném evropském referenčním rámci pro jazyky, umět a mít osvojeno následující:

Referenční úroveň ovládnutí jazyka – B2⁵
<ul style="list-style-type: none">▪ umět se vyjadřovat srozumitelně a podrobně k široké škále témat, která se vztahují k oblasti jeho zájmu;▪ umět vysvětlit své stanovisko k aktuálním otázkám a uvést výhody a nevýhody různých řešení;▪ umět se účastnit rozhovoru natolik plynule a spontánně, že může vést běžný rozhovor s rodilým mluvčím;

⁶ Referenční jazyková úroveň v sobě logicky vždy zahrnuje i dovednosti úrovní nižších, tzn. například úroveň B1 v sobě zahrnuje dovednosti úrovní A1 a A2.

- umět se aktivně zapojit do diskuse o známých tématech a vysvětlovat a obhajovat své názory.

Lexikální kompetence (rozsah a přesnost) – B2⁵

- mít dobrý rozsah slovní zásoby, která se vztahuje k oboru jeho zájmu a nejobecnějším faktům;
- umět rozlišit mezi formálním a neformálním jazykem, *i když občas použije ne zcela vhodný výraz;*
- umět pozměňovat formulace, aby se vyhnul častým opakováním, *musíme však mít na paměti, že na této referenční jazykové úrovni, i když se žák nedopouští chyb, které by mohly způsobit nedorozumění, mohou nedostatky ve slovní zásobě způsobit zaváhání nebo používání opisných prostředků.*

Gramatická (rozsah a přesnost) – B2⁵

- Ovládat gramatiku v relativně vysoké míře v běžných kontextech (oblast osobní, vzdělávací, pracovní, společenská). *Pouze občas se dopouští malých nebo nesystematických chyb a mohou se objevovat menší nedostatky ve větné stavbě, ale nejsou časté a mohou být zpětně opraveny. Nedopouští se chyb, které by mohly způsobit nedorozumění.*

Další komponenty komunikativní jazykové kompetence související s ústním projevem žáka, jako jsou fonologická a sociolingvistická kompetence, najdete ve Společném evropském referenčním rámci pro jazyky (SERRJ).

Slovní zásoba a jazykové funkce vztahující se k situacím a tématům odpovídajícím zmíněným referenčním úrovním obtížnosti jsou vymezeny v běžně dostupných učebnicích označených příslušnými referenčními úrovněmi podle SERRJ. Vhodným referenčním materiálem mohou být pro jazykové úrovně A2 – B2 také publikace Cambridge University Press autorské dvojice J. A. van Eka and J. L. M. Trima⁷.

1.2 Dovednosti ověřované v ústní části maturitní zkoušky

Dovednosti, respektive požadavky na žáka u ústní části maturitní zkoušky z anglického jazyka, jsou vymezeny pro základní a vyšší úroveň obtížnosti v příslušných katalozích požadavků.

Dovednosti, kterým se v tomto materiálu věnujeme, bezprostředně souvisejí s obsahem pracovních listů zkoušejícího, tedy s dovednostmi / požadavky, které jsou zmíněny v zadání jednotlivých částí a úkolů ústní zkoušky. Komentáře a aktivity, které jsou uvedeny dále v publikaci, směřují k procvičení právě těchto dovedností.

⁷ J. A. van Ek and J. L. M. Trim, Waystage 1990: Council of Europe Conseil de l'Europe, Rev. and Corr. Ed edition, Cambridge University Press, Cambridge 1999. ISBN: 978-0-521-56707-7. ; J. A. van Ek and J. L. M. Trim, Threshold 1990, Cambridge University Press 1998. ISBN 0 521 56706 8, Threshold 1990. ; J. A. van Ek and J. L. M. Trim, Vantage, Cambridge University Press 2003. ISBN 0 521 56705 X, Vantage.

Základní úroveň obtížnosti		
Část ústní zkoušky	Co vyplývá ze zadání pracovního listu	Čas vymezený na část / úkol (+ 30 s.)
1.	Zodpovědět 3–5 otázek v dostatečné / co největší míře podrobnosti / detailu	2,5 min.
	Požádat o zopakování otázky v případě, že žák otázce dostatečně nerozuměl	
2.	První úkol: popsat (obrázek)	1,5 min.
	Druhý úkol: porovnat (dva obrázky)	1 min.
	Třetí úkol: hovořit samostatně na dané téma – téma, které se žáka bezprostředně týká.	1,5 min.
3.	Požadované dovednosti a znalosti snavuje škola.	5 min.
4.	Aktivně se účastnit rozhovoru, tj. udržovat rozhovor, diskutovat o problému, dohodnout se na něčem, atd. (podrobněji viz katalog požadavků)	3 min.
Vyšší úroveň obtížnosti		
Část ústní zkoušky	Co vyplývá ze zadání pracovního listu	Čas vymezený na část / úkol (+ 30 s.)
1.	Zodpovědět 3–5 otázek v dostatečné / co největší míře podrobnosti / detailu	2,5 min.
	Požádat o zopakování otázky v případě, že žák otázce dostatečně nerozuměl	
2.	První úkol: porovnat (dva obrázky)	2,5 min.
	Druhý úkol: vyjádřit vlastní názor na dané trzení / daný výrok a svůj názor obhájit / podpořit argumenty	1,5 min.
3.	Požadované dovednosti a znalosti snavuje škola.	5 min.
4.	Aktivně se účastnit rozhovoru / diskuse, tj. zahájit, udržovat a ukončit rozhovor / diskusi, diskutovat o problému, navrhnout řešení, obhajovat řešení, argumentovat, dohodnout se na něčem, atd. (podrobněji viz katalog požadavků)	3 min.

Kromě uvedených dovedností a požadavků na žáka je zde ještě jedna dovednost, která může významně přispět ke zvýšení kvality výkonu žáka, a to dovednost **efektivně využít čas na přípravu před zkouškou**, tedy čas vymezený na přípravu na zkoušku na potítku. Na rozdíl od mnoha mezinárodních jazykových zkoušek je našemu žákovi dopřán „luxus“ dvaceti minut na přípravu podle pracovního listu s využitím možnosti pracovat se slovníkem. Přesto řada žáků čas na potítku využije neefektivně nebo jej zcela promarní.

Umět se dobře připravit a efektivně využít času na přípravu na zkoušení je dovednost, která je ve výuce často opomíjena. Aby se žáci dokázali efektivně připravit, musí mít z výuky zažité určité stereotypy, které souvisí zejména s organizací promluvy a aktivací osvojené slovní zásoby. Musí mít také osvojeny určité dovednosti, které souvisí např. s prací se slovníkem a orientací na mapě (3. část ústní zkoušky – reálie). Žáci by si také měli k ústní části maturitní zkoušky odnést z výuky přímou zkušenost s přípravou na potítku. Té lze dosáhnout např. zařazením: času na přípravu před zkoušením ve třídě; aktivit na procvičování práce se slovníkem / mapou a na aktivizaci slovní zásoby. Významnou roli zde samozřejmě hraje i zpětná vazba od učitele.

1.3 Témata a komunikační situace

Jak je patrné již z obecného vymezení referenčních jazykových úrovní v kapitole 1.1, čím vyšší je referenční jazyková úroveň, tím širší je okruh témat a komunikačních situací a vyšší míra zobecnění / generalizace i abstrakce témat. Zatímco na úrovni A2 se témata a komunikační situace bezprostředně týkají osoby žáka (jeho „já“) a jeho nejbližšího okolí, na úrovni B2 je již okruh témat široký, výrazně přesahuje úzký vztah k vlastnímu „já“ a týká se všech oblastí života – osobní, vzdělávací, pracovní i společenské.

V souladu s výše uvedeným jsou vymezeny i témata a komunikační situace pro základní a vyšší úroveň maturitní zkoušky z anglického jazyka. Témata a komunikační situace se vztahují k celé maturitní zkoušce, respektive ke všem ověřovaným řečovým dovednostem, u ústní zkoušky jsou navíc přímo uvedena u jednotlivých částí pracovního listu.

Vyjma třetí části pracovního listu, kde jsou témata stanovena školou, jsou všechna témata všeobecná a společná pro obě úrovně obtížnosti. Pro potřeby této metodické publikace jsou všeobecná témata vymezena takto:

1. OSOBNÍ CHARAKTERISTIKA (PERSONAL IDENTIFICATION / CHARACTERISTICS)

CV, fyzický / tělesný vzhled, charakter, temperament apod.

2. RODINA (FAMILY)

Rodinný kruh, rodinné vztahy a aktivity, domov a bydlení, volný čas a zábava apod.

3. DOMOV / BYDLENÍ, (HOUSING / LIVING)

Bydliště a okolí, bydlení, domácnost, domácí práce, soužití a vztahy apod.

4. KAŽDODENNÍ ŽIVOT (EVERYDAY LIFE)

Každodenní život / aktivity – doma, ve škole, v práci / na brigádě, ve volném čase apod.

5. VZDĚLÁVÁNÍ (EDUCATION)

Studium a výuka, vztahy ve škole, školní události a akce apod.

6. VOLNÝ ČAS / ZÁBAVA (FREE TIME / ENTERTAINMENT)

Volný čas, koníčky / záliby, společenské události, kultura, sport apod.,.

7. MEZILIDSKÉ VZTAHY (RELATIONSHIP BETWEEN PEOPLE)

Osobní vztahy, sociální vztahy apod.

8. CESTOVÁNÍ A DOPRAVA (TRAVELLING AND TRANSPORT)

Cestování, prázdniny / dovolená, doprava apod.

9. ZDRAVÍ A HYGIENA (HEALTH AND HYGIENE)

Lidské tělo, osobní hygiena, péče o zdraví, zdravotní stav, zdravotní služby, návštěva lékaře apod.

10. STRAVOVÁNÍ (FOOD, DRINKS etc.)

Stravování, výživa, potraviny, nápoje, jídlo, příprava jídla, gastronomické služby apod.

11. NAKUPOVÁNÍ (SHOPPING)

Obchody, nakupování, placení, zboží apod.

12. PRÁCE, POVOLÁNÍ (JOBS, PROFESSIONS)

Práce a povolání, vzdělání a studium apod.

13. SLUŽBY (SERVICES)

Telekomunikační a poštovní služby, tisk a vydavatelství, doprava a spoje, gastronomické služby, ubytování, zdravotnictví, ekonomické a finanční služby, obchodní služby apod.

14. SPOLEČNOST (SOCIETY)

Kultura a umění, věda a technika, sdělovací prostředky, zvyky a tradice, multikulturní společnost, problémy společnosti apod.

15. ZEMĚPIS, PŘÍRODA (GEOGRAPHY, NATURE)

Zeměpis oblasti, krajina, podnebí, počasí, Země a vesmír, příroda, fauna, flóra, životní prostředí a jeho ochrana apod.

2 Ústní část maturitní zkoušky – jednotlivé části

Jak již bylo řečeno v úvodu, ústní část maturitní zkoušky a její struktura a organizace je popsána v mnoha materiálech a dokumentech, stejně tak jsou dostupné ukázky pracovních listů pro žáky i vyučující.

Z pracovního listu vyplývá, že ústní část zkoušky trvá pro obě úrovně obtížnosti nejdéle 15 minut, že se ústní zkouška vždy dělí na čtyři části, přičemž každá část se vztahuje k jinému tématu. Kromě 3. části ústní zkoušky jsou všechna témata všeobecná a jsou společná pro obě úrovně obtížnosti.

V rámci jednotlivých částí jsou ověřovány rozmanité dovednosti, které odpovídají dané úrovni jazyka, víceřadový charakter zkoušky udává záběr slovní zásoby, kterou žák potřebuje k tomu, aby u zkoušky uspěl.

Pojďme se nyní zabývat jednotlivými částmi ústní zkoušky z perspektivy přípravy žáka na zkoušku a výkonu žáka u zkoušky.

2.1 První část ústní zkoušky

Bez ohledu na úroveň obtížnosti jsou žákovi položeny v první části ústní zkoušky k jednomu všeobecnému tématu nejméně 3 a nejvýše 5 otázek. Témata, ke kterým se otázky mohou vztahovat, jsou pro obě úrovně obtížnosti stejná. Časový limit pro první část zkoušky je 2–3 minuty.

Zkoušející vybírá při zkoušení ze šesti daných otázek, které jsou rozmanité po stránce očekávané slovní zásoby i mluvnice. Soubor otázek zahrnuje jak otázky

konkrétní (např. *What is the weather like today?*) a vztahující se k vlastní osobě (např. *What did you do yesterday evening?*), tak i otázky obecnějšího či generalizujícího charakteru (např. *Are school uniforms good to have? What do you think? / Why or why not?*).

Pokud chce žák v této části uspět či dosáhnout maximálního počtu bodů, musí být jeho odpovědi dostatečně rozsáhlé / detailní. Jednoslovné nebo velmi krátké odpovědi neposkytují dostatek jazyka na hodnocení. Orientací pro dostatečný rozsah odpovědí může být i vymezený čas na tuto část zkoušky – pokud nebyl vyčerpán stanovený čas i po vyčerpání pěti otázek a odpovědí, odpovědi (většina odpovědí) žáka nejsou patrně dostatečně rozvinuté.

Přestože je na žákovi, jak „prodá“ u zkoušky to, co umí, je na učiteli, aby mu pomohl se naučit vše, co potřebuje k tomu, aby u této části zkoušky uspěl.

Žák má vědět, že otázky, které mu budou položeny, jsou vždy otevřené (případně obsahují doplňující komentář / dovětek, který vybízí k rozvinuté odpovědi). Během výuky bychom měli žáka naučit „poslouchat“ otevřené úlohy a vybízet, ne-li žáka nutit, k rozvinuté odpovědi.

Pokud položíme žákovi otázku typu *How do you get to school?* nebo *When did?*, nemůžeme se divit, že jeho odpověď může být „By bus.“ A „Last Year.“ V obou případech bude odpověď správná, respektive žák odpověděl na to, na co jsme se ptali. U interakce či při ověřování znalosti mohou být takové otázky zcela na místě, pro nácvik odpovědí v první části ústní zkoušky jsou však nevhodné.

Uzavřené otázky můžeme využít při ověřování znalostí (třetí část ústní zkoušky) a při rozhovorech a diskusích (4. část ústní zkoušky), kde je tento typ otázek přirozenou součástí komunikace.

Příklady otevřených úloh:

Q: *What is your best friend like?*

Q: *What was your last trip abroad like? Tell me something about it.*

Q: *What is your favourite type of cuisine? Why?*

Q: *If you could choose a place to spend your holiday in, where would it be and why?*

Příklady uzavřených úloh a možných odpovědí:

Q: *Have you ever been abroad?* A: *Yes, I have.*

Q: *How do you travel to school?* A: *By bus.*

Q: *Do you like Italian food?* A: *Yes, I do.*

Q: *How old are you?* A: *19. / I am nineteen.*

Q: *How many text messages did you send yesterday?* A: *Twelve.*

Q: *Would you rather spend a holiday sunbathing by the sea or hiking in the mountains?* A: *By the sea.*

Ukázka úpravy uzavřené úlohy na otázku otevřenou:

Q: ~~*Have you ever been abroad?*~~ *What was your last trip abroad like? Tell me something about it.*

Q: *How do you travel to school? Tell me something about it.*

Q: ~~Do you like Italian food?~~ What is your favourite type of cuisine? Why?

Všimněte si, že vhodným komentářem / doplňující otázkou můžeme z uzavřené otázky udělat otázku otevřenou, např.:

- *Specify...*
- *Give details...*
- *Why? Why not?*
- *When and why...*
- *Tell me something about...*
- *Could you tell me something about...*
- *How?*
- *How would you describe / react...*
- *What would you do in / if...*

Při procvičování s žáky se nám ne vždy musí podařit položit ideální otázku. Vhodné je proto si otázky předem připravit. Toto je žádoucí zejména při zkoušení žáků, protože i při nejlepší vůli se někdy může stát, že položíme otázku příliš **rozvětvenou** (ptáme se na více / příliš věcí najednou), **nejednoznačnou** („*holiday*“ – které prázdniny?), **podsovavací** (Například v otázce *When do you play football?* předpokládáme, že žák fotbal hraje.), **se slovní zásobou, která přesahuje rámec ověřované dovednosti, výčtovou** (např. *What means of transport do you use?*), **neetickou** či **genderově zatíženou**, případně otázku, která **vyžaduje určitou znalost**.

A nyní se podívejme na žáka – jakých chyb, prohřešků a nedostatků se žák nejčastěji dopouští? Čeho se má vyvarovat?

Žák by se měl jednoznačně vyvarovat jednoslovných nebo krátkých odpovědí. Stejně tak by neměla jeho odpověď skončit na: *I don't know*. Žák samozřejmě může „nevědět“. Měl by však v takovém případě vždy dokázat odpověď doplnit o *...but I think* apod.

Nerozumí-li žák znění otázky, musí požádat o její zopakování, např.: *Could you repeat the question, please?*

Žáci často neumí správně poslouchat otázku, respektive nevyužívají potenciál, který jim otázka nabízí pro odpověď – pokud budou žáci správně poslouchat, část otázky mohou často použít i v odpovědi, např.:

Zkoušející: *Are you planning to study at university or find a job after the matura exam? Tell me about it.*

Odpověď: *I am planning to study at university after the matura exam because...*

Zkoušející: *If you had enough time and money to go anywhere in the world, where would you go and why?*

Odpověď: *If I had enough time and money to go anywhere in the world, I would...*

Seznámit žáky s vhodným rozsahem požadované odpovědi můžeme např. pomocí následujících tabulek, kdy ve sloupci P počtem zdvižených prstů naznačujeme, kolik by žák dostal bodů za rozsah odpovědi.

Question	Your possible answer	P
What would you change in your room? Why?	I don't know.	1
	My bed.	1
	I would probably change my bed.	2
	Definitely, I would change my bed, because it's too small for me.	3
	I would definitely change my bed, because it is too small for me. I have had it since I was 14 and I have grown twenty centimetres since then.	4

Question	Your possible answer	P
How do you travel to school?	I go by bus or tram.	1
	I usually go by bus but sometimes I go by tram.	2
	Well, I usually go by bus but if I miss the bus I have to go by tram.	3
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118 but if I miss the bus I have to go by tram, which is much slower.	3
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118, which is quick and comfortable. If I miss the bus I have to go by tram, which is much slower and not as comfortable because the tram is usually crowded.	4
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118, which is quick and comfortable. If I miss the bus I have to walk 10 minutes to the tram stop and go by tram, which is much slower than the bus. It is also less comfortable because it is crowded.	4
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118, which is quick and comfortable. If I miss the bus I have to walk 10 minutes to the tram stop and go by tram No. 7. The tram is much slower than the bus and it is also less comfortable because it is always crowded and very often smelly.	4

AKTIVITY (Přílohy A–D)

Dovednost položit otázku

❶ Napište na tabuli těchto osm odpovědí. Položte žákům nejprve motivační otázku: Jaké je společné téma těchto odpovědí? Poté je požádejte, aby se pokusili vymyslet otázky k odpovědím.

I have a big room.
I share my room with John.
I can see a street from my window.
I wash the dishes.
My grandparents / other relatives live in...
I don't like the place where I live.
In a city.
I would change the furniture.

Dovednost reagovat na otázku v dostatečné míře detailu

❷ Využijte soubor odpovědí v aktivitě 1 a vyzvěte žáky, aby se pokusili odpovědi rozšířit.

- Aktivitu můžeme kombinovat s písemným projevem – žáci odpověď nejprve napíší.
- Aktivitu můžeme zadat také jako práci ve dvojicích / skupině.

Seznámení se všeobecnými tématy, otázkami a slovní zásobou

❸ Rozdejte žákům do dvojic (každému žákovi) seznam témat (příloha A) a soubor otázek (příloha B).

Instrukce:

Přiřadte ke každé otázce v příloze B jedno všeobecné téma z přílohy A. Ke každému tématu jsou dvě otázky.

- Seznam témat můžeme využít i při nácviku samostatného ústního projevu a při budování slovní zásoby.
- Témata a jednotlivé otázky můžete také rozstříhat a dát do samostatných obálek – pro žáky je pak aktivita zajímavější a orientačně snazší.
- Některé otázky mohou být přiřazeny k více tématům. Žákům buď ponecháme volnost v počtu přiřazených otázek k tématu, nebo je požádáme, aby se snažili rozhodnout, které dvě otázky jsou ke každému tématu nevhodnější.

Procvičování dovednosti reagovat na otázky

❹ Aktivita 4 navazuje na aktivitu 3. Žáci mají ke každému tématu přiřazeny dvě správné otázky. První dvojice si zvolí téma. Žák A položí žákovi B (nahlas) jednu

z otázek, žák B na ní odpoví. Pak žák B položí svou otázku žákovi A a ten ji zodpoví. Další dvojice již musí použít jiné téma než to, které bylo použito.

Instrukce:

(první dvojice) Vyberte si téma a každý jednu otázku. Položte si otázku navzájem. Odpovězte na ní. Ostatní dvojice již nemohou pokládat otázky k tématu, které bylo použito. Musí si tedy vybrat jiné téma.

Aktivitu můžeme různě pozměňovat, např.

- vybereme pouze několik témat. Žák A odpoví na otázku, ostatní hádají, na kterou otázku žák odpovídal.
- necháme žáky, aby si sami vybrali, komu ve třídě otázku položí.

5 Všechny otázky jsou vloženy do „klobouku“. Žák si vytáhne otázku a musí na ní odpovědět.

6 Žák si vybere otázku ze seznamu a odpoví na ní.

Z důvodů motivace žáků je vhodné nejprve dát možnost vybrat otázku žákům slabším.

Procvičování dovednosti reagovat na otázku a seznámení s hodnocením

7 Aktivitu 3 využijeme pro seznámení žáků s hodnocením, respektive s tím, jak rozsáhlá a v jaké míře detailu by měla odpověď být, aby byla hodnocena nejméně jedním bodem / aby žák dosáhl maximálního počtu bodů.

- *Žáky můžeme motivovat tím, že jim za vyhovující odpověď dáme bod. Aktivitu můžeme opakovat druhým kolem, aby měli žáci, kteří v prvním kole nezískali bod, možnost si skóre opravit.*
- *Je na vyučujícím, zda v této aktivitě bude hodnotit také mluvnici. Z vlastní zkušenosti mohu doporučit soustředit se na nácvik odpovědi v dostatečném rozsahu, nikoli na mluvnici. Takto budou motivováni i slabší žáci. Problémy se srozumitelností komentovat musíme.*
- *Je vhodné žákům říct předem, na co se budete v hodnocení soustředit.*

Každou odpověď zhodnotíme a vysvětlíme, co by žák mohl na odpovědi případně zlepšit (požádáme žáka o „vylepšení“ odpovědi).

Instrukce:

- Doplňte do sloupce P počet bodů (0–3 body), které byste dali za rozsah odpovědi.
- Nyní se pokuste vymyslet vlastní odpověď na otázku.

Question	Your possible answer	P
What would you change in your room? Why?	I don't know.	
	My bed.	
	I would probably change my bed.	
	Definitely, I would change my bed, because it's too small for me.	
	I would definitely change my bed, because it is too small for me. I have had it since I was 14 and I have grown twenty centimetres since then.	

Instrukce:

- Doplňte do sloupce P počet bodů (0–3 body), které byste dali za rozsah odpovědi.
- Nyní vepište svou vlastní odpověď.
- Svou odpověď přečtete. (Kolik bodů byste si dal/-a?)

Question	Your possible answer	P
How do you travel to school?	I go by bus or tram.	
	I usually go by bus but sometimes I go by tram.	
	Well, I usually go by bus but if I miss the bus I have to go by tram.	
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118 but if I miss the bus I have to go by tram, which is much slower.	
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118, which is quick and comfortable. If I miss the bus I have to go by tram, which is much slower and not as comfortable because the tram is usually crowded.	
	Well, I usually go by (the city) bus No. 118, which is quick and comfortable. If I miss the bus I have to walk 10 minutes to the tram stop and go by tram, which is much slower than the bus. It is also less comfortable because it is crowded.	

Hodnocení odpovědi na otázku

⑧ Pokládejte žákům otázky ze seznamu („z klobouku“).

Pokud nejste s odpovědí spokojeni (omezený rozsah, nedostatečná míra detailu), položte otázku ještě jednou. To by pro žáka mělo být signálem, že jeho odpověď není dostatečná.

Za každou odpověď dejte žákovi 1 bod / 0 bodů.

Za každou odpověď dejte žákovi 0–3 body.

Zkoušení

⑨ Každému žákovi položte 4 nebo 5 otázek. Odpověď ohodnoťte 0–3 body (zjednodušené hodnocení). Při pěti položených otázkách je maximální počet bodů 15. Žák by při tomto zjednodušeném hodnocení měl dosáhnout alespoň 5 bodů.

Odpovědi můžete samozřejmě hodnotit i v plném rozsahu dle kritérií hodnocení. S kritérii by však žáci měli být seznámeni předem.

⑩ Vytvořte si sady po pěti otázkách na všech 15 všeobecných témat nebo využijte sady v příloze C. Nejprve žákovi přečtete instrukce.

I am going to ask you some questions about Please give detailed answers. If you don't understand the question, please ask me to repeat it. Are you ready?

Pak mu položte 5 otázek.

Požádejte někoho, aby měřil čas od chvíle, kdy žákovi začnete číst instrukce. Jakmile uběhnou 3 minuty, žák signálem oznámí, že čas vypršel.

Odpovědi žáka hodnotte.

Hodnocení žákovi sdělte po

vyčerpání všech otázek / po zodpovězení tolika otázek, které využijete do časového limitu.

Pokud žák odpovídá velmi stručně, časový limit nebude vyčerpán. Položte všech 5 otázek a nechte čas běžet, dokud časoměřič nedá signál, že čas vypršel. Toto může významně napomoci žákům uvědomit si délku časového limitu a hlavně nezbytný rozsah odpovědí. Ticho do konce časového limitu bude dostatečně výmluvné.

Vyzkoušejte si aktivitu s žáky nejprve na sadách otázek v příloze D.

2.2 Druhá část ústní zkoušky

Ve druhé části ústní zkoušky je v obou úrovních obtížnosti ověřován samostatný ústní projev na dané všeobecné téma. Pro obě úrovně obtížnosti je celkový čas vymezený na druhou část ústní zkoušky 4 minuty (\pm 30s.).

Druhá část ústní zkoušky je v **základní úrovni obtížnosti rozdělena na tři úkoly**, ve **vyšší na úkoly dva**. Všechny úkoly se vztahují k jednomu všeobecnému tématu, části se však liší ověřovanými dovednostmi.

2.2.1 Popis obrázku (Základní úroveň obtížnosti – 1. úkol)

V prvním úkolu na základní úrovni má žák po dobu **1,5 minuty** (\pm 30 s.) v samostatném ústním projevu **popsat** obrázek. Obrázek si žák vybírá ze dvojice obrázků, které mají společné téma. Žák může (ale nemusí) využít při přípravě pomocné body osnovy, které jsou vždy součástí zadání.

Žák má oba obrázky i body osnovy k dispozici na potítku, má tedy **dostatek času se na úkol dobře připravit** – vybrat si obrázek, aktivizovat slovní zásobu, dohledat si neznámé výrazy ve slovníku, zorganizovat si promluvu, udělat si poznámky apod.

Aby žák dosáhl maximálního počtu bodů v tomto úkolu, měl by vyjma lexikální a gramatické kompetence prokázat, že dovede:

Velmi dobrou pomůckou, která může pomoci vhodně organizovat promluvu, je naučit žáky popisovat podle jednoduché osnovy:

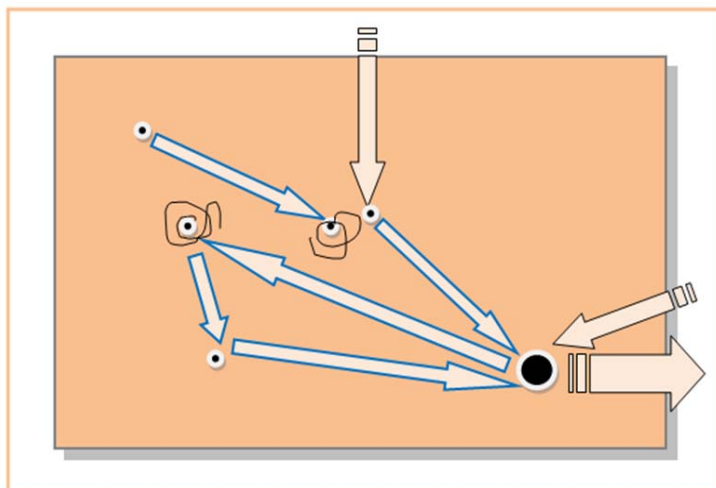
WHERE? / WHEN? / WHO? / WHAT? WHY ?

Tato osnova je velmi vhodná zejména pro slabší žáky a je dobré je naučit, aby takto postupovali vždy při popisu obrázku. Během přípravy na potítku se takto zautomatizovaný postup bude žákovi hodit.

- **hovořit samostatně a souvisle**, tzn., že nečeká na doplňující otázky zkoušejícího a neodděluje úseky promluvy doslovným přečtením bodů osnovy.
- **vhodně organizovat promluvu**, tzn. nejprve zasadit obrázek do kontextu a pak se věnovat podrobnostem, postupovat od obecného / důležitého ke konkrétnímu / méně podstatnému / osobnímu. Velmi často se setkáváme s tím, že žák při zkoušení skáče z detailu na detail, přeskakuje z jedné

tematické podoblasti do druhé, přeskakuje mezi obecným a konkrétním, například takto:

- **zasadit obrázek do kontextu**, tj. uvést scénu na obrázku vhodnou frází, např.:

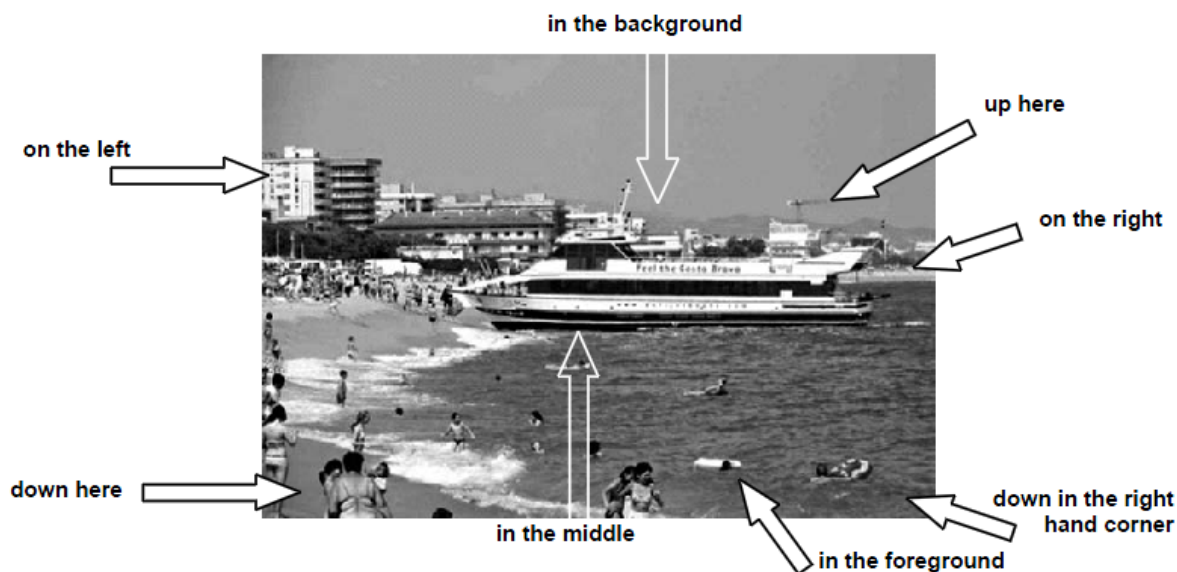
- In the picture...
- In the picture there is / are...
- There is / are... in the picture.
- The picture shows...
- The picture shows a scene from...
- The photo was taken in...
- This is a picture of...

Bílý rámeček vyznačuje kontext, do kterého by obrázek měl být zasazen, tj. ono obecné. Představit si, co je klíčové a obecné, můžeme například tak, že zavřeme oči (telefonujeme) a pouze posloucháme popis obrázku. Nejprve bychom se měli dozvědět, že jde například o obrázek pořízený na pláži, že je léto, den a pláž je plná lidí. Pokud se nejprve dozvíme, že vpravo dole je chlapec s míčem (detail), nezískáme dostatečnou představu o celku. Vybarvený obdélník znázorňuje obrázek a body místa, která žák ve svém popisu zmínil. Čím větší je bod, tím déle se žák na tento objekt soustředil. Šipky pak znázorňují organizaci promluvy.

*Velmi vhodné je naučit žáky používat vazbu *there is / there are*.*

Pozor na nesprávné používání předložky ON: ~~on~~ the picture.

- používat dostatečně **širokou škálu příslovečných určení místa** (příloha E) namísto toho, aby ukazoval prstem na objekty na obrázku. K nácviku je vhodné používat ilustrační obrázky, nikoli učit výrazy bez kontextu. Následující ilustrační obrázek je doplněn o základní příslovečné určení místa, která žák potřebuje k tomu, aby lokalizoval objekty na obrázku. Pro nácvik a zautomatizování výrazů a dovedností můžeme také obrázek nahradit bílou plochou a vkládat do plochy libovolné obrázky.

Nad rámec výše uvedených dovedností je „bonusem“, pokud žák, a to i na základní úrovni obtížnosti, umí vyvozovat z obrázku, dělat závěry, vysvětlovat či poskytnout osobní názor, respektive používat výrazy, které ukazují na zvládnutí těchto dovedností, např.: *I think...; ...because...; It seems...; It could /might be... because... .*

AKTIVITY

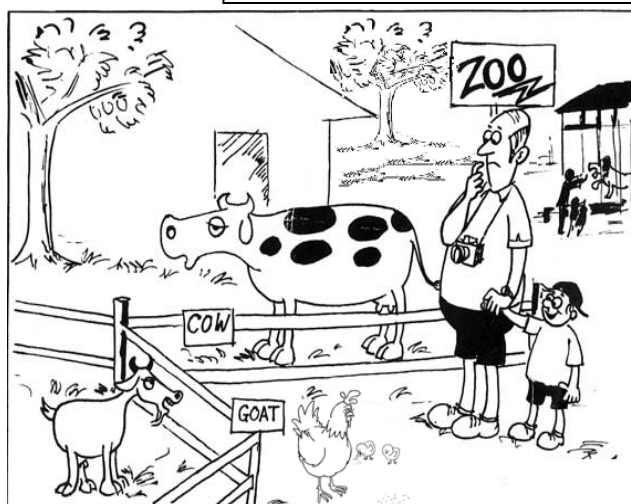
Lokalizace objektů na obrázku – procvičování příslovečných určení místa

❶ Ukažte žákům obrázek a seznam příslovečných určení místa. Zdroje obrázků jsou neomezené, najdete je jak na internetu, v časopisech i v učebnici, kterou se žáky používáte ve výuce. Obrázek můžete přichytit na tabuli, dát jej žákům do skupiny, promítnout na plátno apod.

Žáci popisují obrázek pomocí výrazů A–L. Žáci mohou

popisovat obrázek s použitím výrazů tak, jak jdou za sebou, nebo můžeme žáky nechat si výraz vybrat. Alternativou může být, že použitý výraz vyškrtne (výraz již nemůže být použit), je však vhodné nejprve nechat vybrat žáky slabší, aby na ně nezbyly nejobtížnější výrazy.

Vhodné obrázky najdete např. na nejznámějších internetových prohlížečích v sekci obrázky. Postačí zadat vhodná hesla pro vyhledávání, např. *What is it, Quess what*. Můžeme také vystříhnout jen část obrázku, nebo přinést předměty, vložit neznámé předměty do tašky a nechat žáky omakem odhadovat, co to je za předmět. Možností je mnoho.

A	In the foreground
B	In the middle
C	At the top
D	On the left
E	On the right
F	In the upper part
G	In the lower part
H	In the right part
I	In the background
J	In the centre
K	At the bottom of
L	In the central part

Vyvozování, dedukování, zdůvodňování

2 Najděte obrázky, u kterých není snadné určit, co představují.

Napište na tabuli (rozdejte žákům) soubor frází, které budete chtít, aby žáci procvičovali, např.:

It seems as if...
This seems to be...
Maybe...
I think...
It might be...
It could be...

Žáci hádají, o jaký předmět jde, musí však použít jednu z uvedených frází.

3 Alternativou může být vyvozování, o jakou známou osobu jde. Obrázek můžete postupně odkrývat.

Tentokrát napiště na tabuli velké **WHY?**

Žák musí použít jak jeden z výrazů ve výčtu, tak zdůvodnit, proč si to myslí.

4 Žáci s využitím výrazů v aktivitě 1 hádají, co je na půdě, ve sklepě školy apod. Aktivita je levná a zábavná.

Obrázek populární osobnosti můžete rozstříhat na proužky / kousky a skládat žákům postupně. Žáci si mohou přinést vlastní rozstříhané obrázky a ve dvojicích / skupinách hádat s použitím uvedených výrazů.

Procvičování slovní zásoby, brainstorming – iniciace / vybavení si slovní zásoby

⑤ Požádejte žáky, aby si přinesli obrázek – čím větší, tím lepší. Tato aktivita je vhodná pro zpracování projektu na probírané téma, např. hudba, moje město, domácí mazlíčci apod. Žákům samozřejmě můžeme obrázky rozdat, případně jim ukázat společný obrázek.

Požádejte žáky, aby v časovém limitu napsali co nejvíce výrazů, vztahujících se k obrázku. Můžete omezit výrazy např. na podstatná jména. Vyhrává ten, kdo napíše nejvíce výrazů. Projděte si pak výrazy se třídou, žáci si tak doplní / procvičí slovní zásobu vztahující se k tématu. Alternativou může být, že jeden žák čte své výrazy a druhý je ukazuje na obrázku.

V případě, že aktivitu využijete jako projekt, požádejte žáky (skupinu žáků), kteří na projektu pracovali, aby pomocí výrazů uvedených kolem obrázku obrázek popsali. V případě skupinového projektu se pak žáci v popisu střídají, každý uvede větu s jedním uvedeným výrazem. Obrázky s popisem / výrazy / slovní zásobou pak vystavte / umístěte na nástěnku.

Ukázka:

PETS

a bone — [points to a bone]

shorts — [points to man's shorts]

a tree — [points to a tree]

sky — [points to sky]

a girl — [points to a girl]

a cat — [points to a cat]

leaves --- yellow
brown
Autumn

blue
clouds --- fluffy
calm, no wind

hair --- blond, long, straight
young
slim
blouse, shorts ...
kind

stroke, touch, kneel
look at

Popisování obrázku

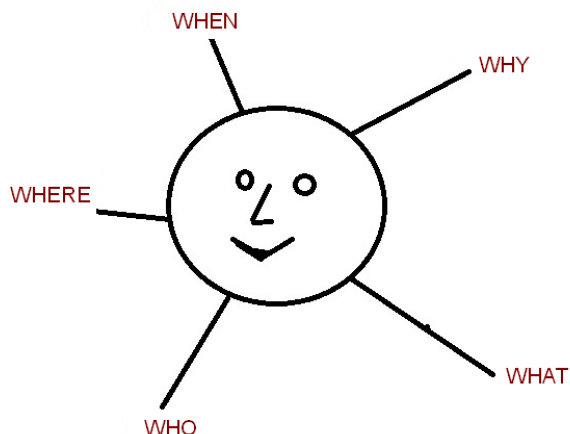
⑥ Využijte výhled z okna pro nácvik popisu. Rám okna je rámeček obrázku. Tato aktivita nemá žádné nároky na kopírování či techniku – je zdarma.

⑦ Žáci sedí k sobě zády. Jeden žák má obrázek, který popisuje. Druhý žák má tužku a papír a kreslí obrázek podle popisu. Vhodné je dát časový limit. Po ukončení aktivity si společně prohlédněte obrázky. Dvojice, která má obrázek nejúplnější, vyhrává. Aktivita je zábavná, žáci si navíc uvědomí, jak důležité je vhodně organizovat promluvu a dostanou zpětnou vazbu. Zpětnou vazbu dostane i učitel, protože po prohlédnutí obrázků rychle zjistí, kteří žáci mají problémy s organizací promluvy.

Hodnocení, rozvíjení promluvy

☉ Nakreslete na tabuli následující obrázek s body osnovy Where, When, Why, What, Who. Ukažte / dejte žákům obrázek. Aby žák dostal jedničku, musí uvést vámi požadovaný počet vět ke každému bodu osnovy.

2.2.2 Porovnání obrázku

(Základní úroveň obtížnosti – 2. úkol; Vyšší úroveň obtížnosti – 1. úkol)

V základní úrovni obtížnosti má žák 1 minutu (± 30 s.) na to, aby porovnal dva obrázky. Na vyšší úrovni obtížnosti již má žák porovnávat dva obrázky 2,5 minuty (± 30 s.) Již z vymezeného času na ověření dovednosti je zřejmé, že žák základní úrovně obtížnosti postihne jen klíčové podobnosti a rozdíly, na vyšší úrovni již žák musí kromě postihnutí podobností a rozdílů myšlenky rozvinout, např. zdůvodňováním nebo vyvozováním. Je také zřejmé, že ve vymezeném časovém limitu žák základní úrovně obtížnosti použije jen omezený počet výrazů pro vyjádření podobností / shody a kontrastu, zatímco žák na úrovni vyšší má prostor pro využití širší škály výrazů.

Žák může (ale nemusí) využít při přípravě pomocné body osnovy, které jsou vždy součástí zadání.

Žák má oba obrázky i body osnovy k dispozici na potítku, má tedy **dostatek času se na úkol dobře připravit** – vyhledat podobnosti a rozdíly, promyslet si výrazy, které využije, aktivizovat slovní zásobu, dohledat si neznámé výrazy ve slovníku, zorganizovat si promluvu, udělat si poznámky apod.

Aby žák dosáhl maximálního počtu bodů v tomto úkolu, měl by vyjma lexikální a gramatické kompetence prokázat, že dovede:

- Používat výrazy a prostředky pro vyjádření podobnosti a odlišností. Nejčastější chybou je absence takových výrazů či prostředků a záměna dovednosti *porovnat* za *popsat*. Pro základní úroveň obtížnosti žák využije omezené výrazy a prostředky, přesto by se žák měl vždy pokusit o variabilitu, např. použitím *both*, *also* a *the same* pro vyjádření shody / podobnosti a *but*, *adj. + er.* a *different* pro vyjádření kontrastu. Žák úrovně vyšší by měl nabídnout škálu rozmanitější, např.:

Shoda / podobnost: *both, the same, similar(ly), also, as well*

Odlišnosti: *but, on the other hand, different/-ce, on the contrary / in contrast, whereas, while, etc.*

- **hovořit samostatně a souvisle**, tzn., že nečeká na doplňující otázky zkoušejícího a neodděluje úseky promluvy doslovným přečtením bodů osnovy. Častým jevem, pramenícím z nedostatečné přípravy na potítku, je hledání podobností a odlišností teprve během zkoušení.
- **vhodně a logicky organizovat promluvu**, tzn. nejprve zasadit obrázek do kontextu a pak se věnovat podrobnostem, postupovat logicky od obecného / důležitého ke konkrétnímu / méně podstatnému / osobnímu. I zde se vyplatí žáky naučit používat jednoduchou osnovu:

WHERE? WHEN? WHO? WHAT? WHY?

AKTIVITY

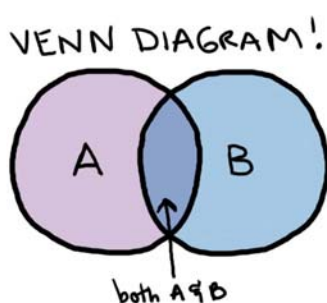
Procvičování výrazů / prostředků pro vyjádření shody / podobnosti a odlišností

- ➊ Rozdejte / ukažte žáků seznam výrazů / prostředků pro vyjádření shody / podobnosti a odlišností (příloha E). Nejprve nechte žáky, aby označili ty výrazy, které vyjadřují podobnost.
- ➋ Rozdejte / ukažte žákům dva obrázky a požádejte je, aby s využitím výrazů ve výčtu obrázky porovnali – nejprve uvedli podobnosti, pak odlišnosti.
- ➌ Alternativou může být, když necháme žáky vybrat 2–3 výrazy, které jsou jim nejbližší, a pomocí těchto výrazů obrázky porovnat. Aktivita jde pozměnit na soutěž, kde se družstva předhánějí v tom, kdo najde nejvíce podobností a odlišností (samozřejmě s podmínkou, že žáci použijí výrazy ve výčtu).
- ➍ Ukažte / rozdejte žákům dva obrázky a šest výrazů pro vyjádření odlišností (příloha F). Požádejte žáky, aby obrázky porovnali s pomocí těchto šesti výrazů:
 - žáci používají výrazy postupně v pořadí 1–6
 - žák si může výraz vybrat, tento výraz však nesmí již být dalším žákem použit
 - žák háže kostkou. Které číslo mu padne, ten výraz použije.

Zkoušení a hodnocení

- ➎ Využijte výrazů v aktivitě 4. Dejte žákovi dva obrázky a vyzvěte ho (po krátké přípravě na „potítku“), aby použil všech šesti výrazů. Za každý správně použitý výraz udělte žákovi bod.

Porovnávání dvou objektů

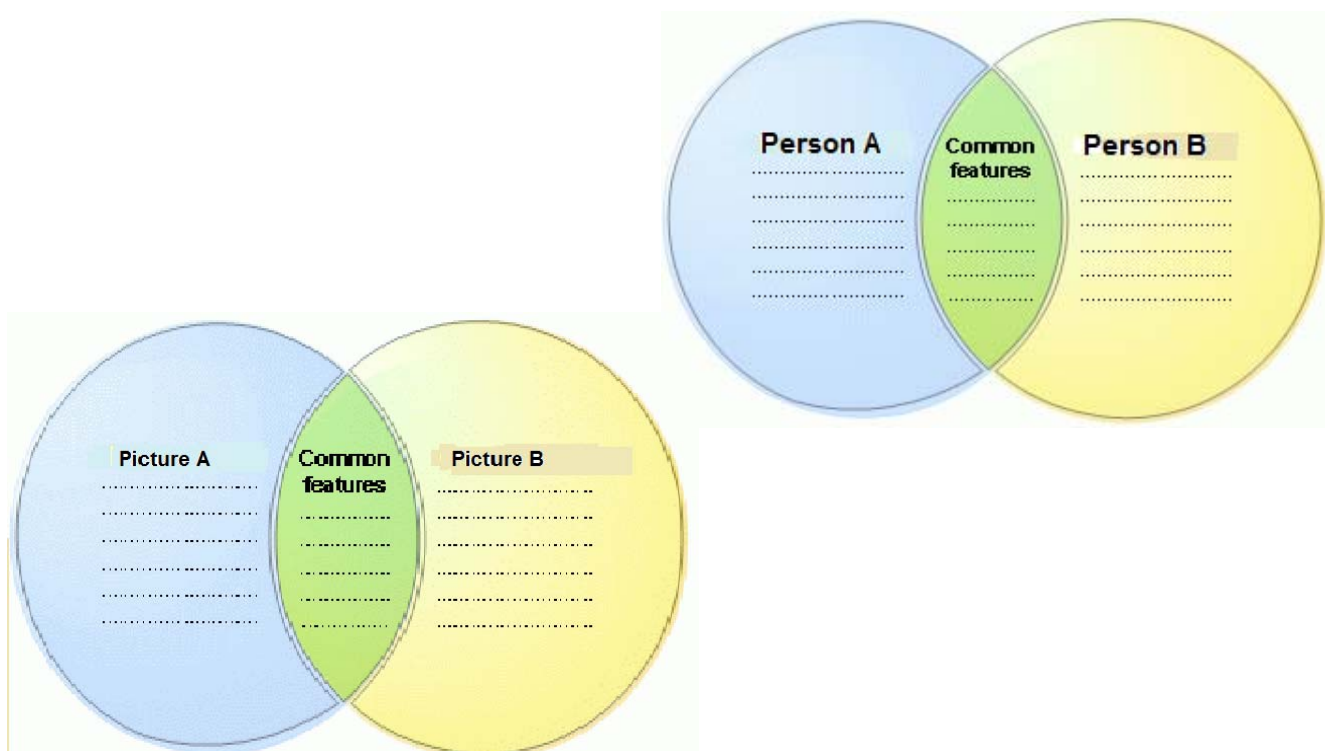
Výborným pomocníkem pro nácvik porovnávání dvou obrázků je Vennův diagram. Každá kružnice reprezentuje jeden obrázek, průnik kružnic pak znázorňuje shodné / podobné prvky v obrázcích.

- ➏ Rozdejte žákům dva obrázky a nechte je nakreslit Vennův diagram, případně jim rozdejte namožený

diagram. Požádejte žáky, aby jednotlivě / ve dvojicích vypsali do diagramu heslovitě 3 / 4 / 5 společných a odlišných znaků. Alternativou může být stanovení časového limitu. Následně nechte žáky / dvojice, aby pomocí výrazů uvedli podobnosti / odlišnosti. Aktivitu můžete pozměnit na soutěž, kdo dřív zapíše 5 podobností a odlišností.

🕒 Aktivitu můžete pozměnit na porovnávání osob – sousedi v lavici, dvě dívky, chlapec a dívka.

Dvojice se v časovém limitu pokusí pomocí otázek / rozhovoru zjistit 5 podobností a 5 odlišností. Poznatky zapisují do Vennova diagramu. Po uplynutí časového limitu žák A v celých větách zhodnotí podobnosti, žák B odlišnosti.

2.2.3 Samostatný ústní projev na dané téma (základní úroveň obtížnosti – 3. úkol)

Tento úkol je specifický ve druhé části ústní zkoušky pro základní úroveň obtížnosti. Téma je shodné s tématem v úkolu 1 a 2, je však bezprostředně vztaženo k vlastní osobě žáka. Žák tak hovoří samostatně po dobu 1, 5 minuty (\pm 30 s.) o tom, co dobře zná. Tentokrát však žák nemá k dispozici pomocnou osnovu / pomocné body osnovy, s organizací promluvy si tam musí poradit sám.

Aby žák dosáhl maximálního počtu bodů v tomto úkolu, měl by vyjma lexikální a gramatické kompetence prokázat, že dovede:

- **hovořit samostatně a souvisle**, tzn., že nečeká na doplňující otázky zkoušejícího.

U řady zadání může být využita osnova:

WHERE? / WHEN? / WHO? / WHAT? WHY?

Např. *Speak on your own about your last summer holiday.*

Častým nedostatkem je neefektivní příprava na potítku – žák se nepřipravil a nemá co říct.

- **vhodně organizovat promluvu**, tzn. nejprve zasadit děj do kontextu a pak se věnovat podrobnostem, postupovat od obecného / důležitého ke konkrétnímu / méně podstatnému / osobnímu. Velmi často se setkáváme s tím, že si žák promluvu nepromyslí na potítku a pak skáče z jednoho na druhé bez logických souvislostí.

Ukázka postupu od obecného ke konkrétnímu / osobnímu:

Speak on your own about your family.

My family is big. We live in... I have..., etc.

AKTIVITY

Seznámení se se zadáním, procvičování samostatného ústního projevu

❶ Prostudujte s žáky zadání k úkolu 3 v ukázkovém pracovním listě. Dejte žákům za domácí úkol, aby si sami zvolili téma, které je jim blízké, a napsali vlastní zadání úkolu. Součástí domácí úkolu může být promyšlení promluvy a následná prezentace ve třídě nebo napsání 5–10 vět na zvolené téma. Žáci pak v hodině domácí úkol přečtou. Učitel může zhodnotit organizaci textu.

Zadejte žákům úkol a postupně jim prodlužujte čas na promluvu.

Speak on your own about:

Your classroom.

Your school.

Your best friend.

The way you spend Christmas.

Your last summer holidays.

Your favourite film / book / type of music.

Příprava na potítku a samostatný ústní projev

❷ Každému žákovi nechte vybrat / vylosovat jeden papírek se zadáním. Každý žák může mít jiné zadání / žáci mají na výběr např. ze tří zadání. Dejte žákům vymezený čas na přípravu. Teprve pak vyzvěte žáky, aby samostatně hovořili.

Je užitečné si prohlédnout poznámky žáků. Z nich se dá usuzovat, jak žák využívá čas na přípravu.

2.2.4 Reakce na výrok, tzn. vyjádření vlastního názoru na dané trzení a obhájení názoru / podpoření argumenty (Vyšší úroveň obtížnosti – 2. úkol)

Tento úkol je specifický ve druhé části ústní zkoušky pro vyšší úroveň obtížnosti. Téma je shodné s tématem v úkolu 1. Žák se v samostatném projevu vyjadřuje po dobu 1, 5 minuty (\pm 30 s.) k výroku / trzení. Žák nemá k dispozici pomocnou osnovu / pomocné body osnovy, s organizací promluvy si tam musí poradit sám.

Aby žák dosáhl maximálního počtu bodů v tomto úkolu, měl by vyjma lexikální a gramatické kompetence prokázat, že dovede:

- **hovořit samostatně a souvisle**, tzn., že nečeká na pomocné otázky zkoušejícího.
- **vhodně a logicky organizovat promluvu**, tzn., že si již na potítku žák promyslí, o čem bude hovořit a jaké argumenty pro / proti použije. Častou chybou je, že si žák protiřečí v argumentech. Často také argumenty zcela chybí.
- **vyjádřit jasně svůj souhlas / nesouhlas s výrokem**, případně částečný souhlas / nesouhlas.

*Vhodnými výrazy pro vyjádření souhlasu / nesouhlasu a názoru:
I totally agree / disagree with...; I can definitely agree with... I must disagree with / because...*

2.3 Třetí část ústní zkoušky

Třetí část je specifická tím, že téma není stanoveno centrálně, tzn., že není společné všem středním školám. Nejde tedy o témata všeobecná, ale o témata specifická pro danou školu nebo školy se společnými charakteristikami (např. oborem studia). Součástí ověřování musí být vždy i znalost, a to znalost faktů a/nebo specifické / odborné slovní zásoby. Mezi zařazovanými tématy tak můžeme najít témata odborná (např. Polovodiče, Obchodní korespondence, Příprava pokrmu, Výroba plastů, První pomoc při...), témata sociokulturní (např. William Shakespeare, Literatura dané jazykové oblasti), témata zaměřená na realie anglicky mluvících zemí a České republiky, témata specifická pro danou školu / třídu (např. Historie naší školy, Město, ve kterém se nachází moje škola, Třídní projekt, Návštěva konkrétního divadelního představení). Témata i zadání mohou být pro úroveň základní i vyšší stejná, pokud jsou ovšem odlišné požadavky na žáka úrovně Z a V.

Zadání může být samozřejmě doplněno o přílohy (fotografie, mapu, počítačový program, model, hudební nahrávku apod.). Žák může na potítku využít i slovník.

Třetí část může obsahovat jeden úkol nebo může být rozdělena na úkoly dva. Časový limit na každý úkol si stanovuje škola, respektive učitel, který konkrétní pracovní list připravuje. Celkový čas na tuto část ústní zkoušky je vždy 5 minut (\pm 30s.).

2.3.1 Požadavky na žáka

Je to škola, která v souladu se svým vzdělávacím programem stanovuje strukturu a obsah třetí části a rozhoduje o tom, jaké dovednosti a znalosti budou ověřovány.

Ve třetí části může být zařazen jak samostatný ústní projev, tak i interakce. Mezi ověřovanými komunikačními dovednostmi v této části můžeme najít např. dovednost popsat zařízení / postup zpracování, porovnat výhody a nevýhody produktů, předat pacientovi informace o..., prezentovat svou školu). Požadované dovednosti by nikdy neměly přesahovat jazykovou úroveň, na které žák zkoušku koná.

Při formulaci požadavků na žáka bychom neměli zapomínat na to, že na potítku má žák možnost dohledat konkrétní výrazy ve slovníku. Pokud je úkol postaven pouze na znalosti slovní zásoby (např.: *Describe the computer in this room.*), musíme žákovi zamezit, aby si mohl ověřovanou slovní zásobu téměř bezesbytku vyhledat ve slovníku – znalost slovní zásoby bychom pak těžko ověřili.

Je nutné mít také na paměti, že práce s mapou je dovedost sama o sobě, a přestože by všichni maturanti měli mít tuto dovednost osvojenou z hodin zeměpisu, je dobré se v rámci mezipředmětových vztahů domluvit, aby dovednost byla v zeměpise procvičena. Pokud zeměpis na škole není vyučován, vedeme žáky během výuky i zkoušení reálií k práci s mapou. Totéž se týká rozmanitých schémat a tabulek – žák by se neměl teprve u zkoušky pracně a zdlouhavě seznamovat s něčím, co nikdy neviděl a s čím neumí pracovat.

Ukázka z vhodně sestaveného ŠVP:

Tematický celek – Svátky a tradice anglicky mluvících zemí

- **popíše** jednotlivé svátky v anglicky mluvících zemích
- **porovná** oslavy hlavních svátků v roce (ČR x anglicky mluvící země)
- **dovede přednést předem připravenou prezentaci** na dané téma
- **dovede vyprávět / samostatně hovořit** o tradicích a svátcích dodržovaných doma / v regionu
- **vyjadřuje časové souvislosti, aktivně užívá komparativní konstrukce**
- **používá specifickou slovní zásobu** (následuje výčet slovní zásobv)

2.3.2 Zpracování zadání

Protože zadání pro třetí část ústní zkoušky není zpracováno centrálně, musí si její škola vytvořit sama. Zadání pro třetí část musí vždy obsahovat klíčové informace, které žák potřebuje k přípravě na zkoušení, tj. téma, vymezený čas na úkol/-y, instrukce. Ostatní prvky (např. body osnovy) nejsou povinnou součástí zadání. Zadání úkolu tedy může být různými tvůrci formulováno a graficky upraveno různě, např. takto:

Task One (3 mins.) Education

In this task you are asked to speak on your own about your school.

Task One (3 mins.) Education

In this task you are asked to **speak on your own** about **your school**.

Task One (3 mins.) Education – Our School

In this task you are asked to **speak on your own** about **your school**. The following ideas may help you:

- Location
- Type of school / branch of study
- School year
- Events
- Equipment / facilities
- Exams

- Other

Task One (5 mins.) Our School

In this task you are asked to **speak on your own** about **your school**. Imagine the following situation:

A group of **foreign students** are coming to your school and you were asked to tell them something about your school. You should mention the following points:

- Location
- Type of school / branch of study
- School year
- Events
- Equipment / facilities
- Exams

You may add other points if you wish.

Všechna výše uvedená zadání obsahují povinné prvky, pouze poslední zadání však vymezuje i situaci a příjemce. Vyjma prvního zadání jsou ve všech zadáních vytučněny klíčové informace. Pouze v posledním zadání je žákovi stanovena povinnost dodržet body osnovy, tzn., že žák přesně ví, o čem má hovořit, respektive, co je po něm požadováno a co bude hodnoceno.

2.3.3 Body osnovy

Body osnovy de facto reflektují požadavky na žáka (požadované učivo / ŠVP) a vymezují, co z toho, co se žák během výuky naučil, bude požadováno a hodnoceno. Povinné body osnovy navíc velmi usnadní práci hodnotiteli-přisedícímu, neboť mu jasně říkají, co se žák učil a co musí být předmětem jeho promluvy, tedy co má hodnotit. Další ukázka obdobně koncipovaných bodů osnovy k tématu Vzdělávání jde ještě dál, dává žákovi i hodnotitelům jasné indicie, jaká slovní zásoba se má v promluvě objevit, tedy jaká slovní zásoba je očekávána.

Mention the following points:

- *Structure (stages, types of schools / branches of study)*
- *Duration of compulsory education (age, entry / exit, subjects)*
- *Certificates / exams*
- *Admission to different stages of education*
- *School year (duration, structure, holidays, etc.)*
- *Other*

Stejnou funkci jako body osnovy plní i vhodně zvolené stimuly, např. obrázky, jejichž popis vyžaduje konkrétní znalosti, např.:

School

Task Two (2 mins.)

In this task **the examiner and you** are going to **talk together** using pictures **3A–3C**. Imagine the following situation:

An English-speaking friend is showing you some photographs showing various aspects of his/her school life. He/she has asked you to **compare** what you see in the photographs with the reality at your school.

The examiner is going to start the conversation.

3A

3B

3C

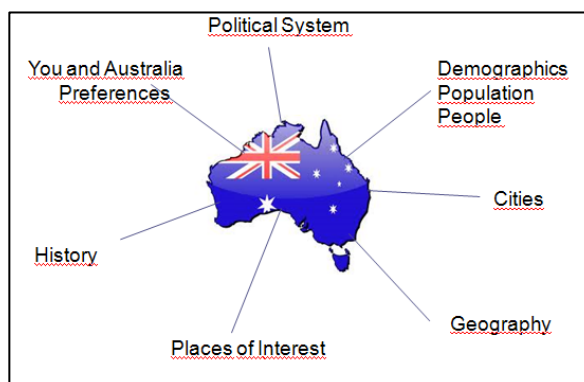
Obrázky jasně vymezují oblasti promluvy, tj. maturitní ples, školní stravování / jídelna, hodina tělesné výchovy. K oblastem promluvy a obrázkům se váže konkrétní slovní zásoba, které se žák nebude moci vyhnout.

2.3.3 Mentální mapa

Aby žák získal v této části zkoušky maximální počet bodů, musí být schopen se na potítku efektivně připravit. Měl by si naplánovat promluvu, tj. sestavit osnovu (pokud není dána), logicky zorganizovat pořadí informací v promluvě, aktivizovat slovní zásobu a dobře se seznámit se stimuly. Vhodnou pomůckou, kterou můžeme využívat k nácviku a procvičování rozmanitých dovedností a slovní zásoby, je grafický organizér, kterému se často říká „mentální mapa“ nebo „myšlenková mapa“ (mind map).

„Mentální mapa je nejsnadnějším prostředkem, jak dostávat informace do našeho mozku a jak z něj informace dostávat ven – je tvůrčím a efektivním způsobem dělání poznámek, který doslova „mapuje“ naše úvahy.“

BUZAN, T. *Mentální mapování*. Praha: Portál, 2007. 168s. ISBN 978-80-7367-2

Myšlenková mapa kombinuje slovo a obraz, proto je velmi vhodnou pomůckou do výuky. Její využití je mnohačetné, např.:

- **Brainstorming** – *Let's talk about..., What do you know about...?*
- **Opakování, zkoušení** – *Speak about..., Did you cover all the points?*
- **Výuka / opakování slovní zásoby** – *situated in, landscape, etc.*
- **Organizace promluvy** – *What is most important? How would you introduce the topic?*
- **Projekty** – informace z různých zdrojů
- **Prezentace**

AKTIVITY

Osnova promluvy

❶ Žáci sami do mentální mapy k danému tématu (např. Australia) doplní body osnovy. Tak snadno zjistíme, jakým oblastem se žáci vyhýbají (např. Political system, History), které naopak preferují (např. Fauna, Sports). Tuto jednoduchou aktivitu můžeme také zařadit jako součást zkoušení (O čem bude žák hovořit? Má promluvu promyšlenou?).

Procvičování samostatného ústního projevu, organizace promluvy, budování slovní zásoby

Nakreslete mentální mapu k danému tématu a doplňte body osnovy k probíraným oblastem. Mentální mapu pak můžete využít v následujících aktivitách.

Brainstorming

❷ Ke každému bodu osnovy žáci uvádí výrazy, učitel je zapisuje. Žáci pak výrazy použijí ve větách.

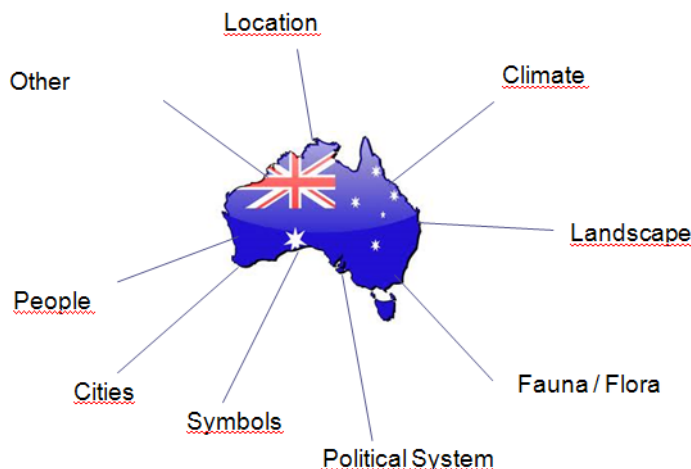
❸ Žáci uvádí, co všechno o Austrálii ví, učitel formou hesel zapisuje na tabuli do mentální mapy. Žáci pak s využitím hesel skládají informace do vět.

Rozsah promluvy

❹ Ke každému bodu osnovy žák uvede stanovený počet vět. U slabších žáků je velkou motivací, když tzv. oběhnou kolečko, tzn., že ke každému bodu osnovy řeknou jednu větu – v souvislém projevu tak „na jeden zátah“ řeknou tolik vět, kolik je bodů osnovy. Postupně můžeme žákům dávat těžší úkoly, např. ke každému bodu osnovy uveďte tři věty / informace.

❺ Aktivitu 4 můžeme obměnit tím, že ke každému bodu osnovy napíšeme číslo – toto číslo udává, kolik vět / informací má žák k bodu osnovy říct.

⑥ Žák je vyzván, aby samostatně hovořil na dané téma. Ostatní žáci si do mentální mapy zaznamenávají, v jakém pořadí žák body osnovy použil. Aktivitu lze rozšířit – žáci si dělají čárky k bodům osnovy podle toho, kolik informací žák uvedl. Tak snadno zjistíme, které oblasti se žák vyhýbá.

Organizace promluvy

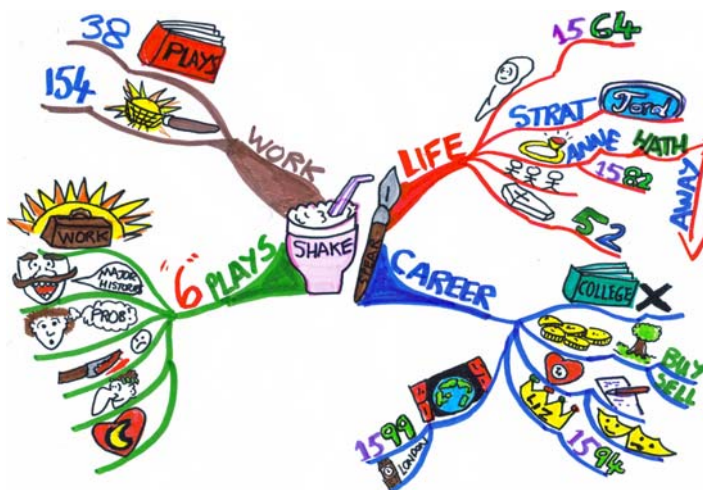
⑦ Žák si nejprve označí číslem pořadí bodů osnovy v promluvě. Pak zahájí promluvu. Aktivitu můžeme udělat společně se všemi žáky a pak diskutovat o tom, jaké pořadí bodů osnovy je neoptimálnější.

Zkoušení

⑧ Žák si např. vybere 3 ze šesti bodů osnovy a o těchto hovoří po krátké přípravě. Žák dostane dostatečnou, pokud uvede k bodu osnovy 1 větu, jedničku za 4 věty. Tak se žák učí expandovat svou výpověď.

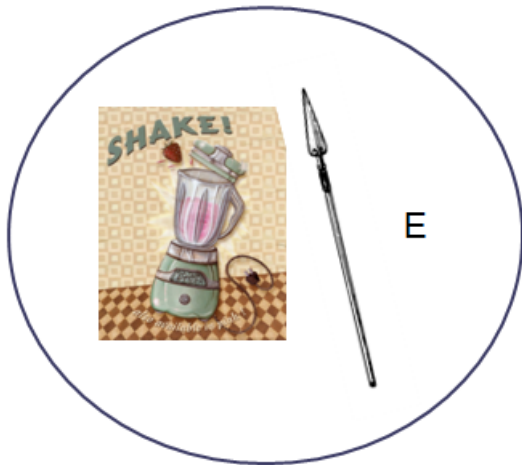
Práce ve skupinách

⑨ Žákům je zadán projekt na dané téma. Součástí projektu je mentální mapa (ideálně na papír větších rozměrů, např. balící papír). Žáci pak prezentují svou mentální mapu ostatním žákům ve třídě - posluchači si procvičují znalosti, prezentující samostatný ústní projev.

Ukázka mentální mapy k tématu William Shakespeare. Zdroj: www.mind-mapping.co.uk

Motivačně působí mentální mapa, která je doplněna obrázky, např. střed mentální mapy k tématu William Shakespeare může vypadat takto:

2.4 Čtvrtá část ústní zkoušky

Ve čtvrté části ústní zkoušky je v obou úrovních obtížnosti zařazena interakce. Celá část trvá vždy 3 minuty ($\pm 30s.$). Zadání vždy obsahuje typ promluvy (*talk together, discuss* apod.), téma (např. *about your school*) a vymezení situace. Součástí situace je vždy vymezení partnerů v komunikaci a naznačen jejich vztah (např. *your English speaking friend*), co má být splněno / čeho má být dosaženo (např. *...decide what the brochure should show... and why.*), přiřazení rolí a uvedení, kdo z partnerů v komunikaci zahájí interakci. Součástí osnovy mohou být body osnovy nebo stimuly (obrázky).

Příklad zadání:

In Part Four of the exam, you and the examiner are going to **talk together about your school**. Imagine the following situation:

Your school is planning to start a recruiting campaign for the next school year. The headmaster has asked your teacher to prepare a **brochure to advertise the school to new pupils and their parents**. The teacher has asked you and your classmates to **help him/her decide what the brochure should show about your school and why**. The examiner is going to play the role of your teacher and will start the conversation.

The following ideas may help you:

- The school building
- Tables / diagrams / statistics
- Photographs and supplements
- Students' results / achievements
- Facilities / equipment
- Events
- Other

Požadavky na žáka základní a vyšší úrovně obtížnosti jsou uvedeny v katalozích požadavků. Najdete zde výčet dovedností, které má žák na dané úrovni ovládat a které mohou být ověřovány ve čtvrté části ústní zkoušky.

Jako součást procvičování těchto dovedností je vhodné zařadit i procvičování konkrétních frází, např.:

Navrhování:

- *Why don't we...?*
- *We could make a DVD as a supplement.*
- *Let's leave the diagrams and tables out because....*
- *What about asking the other students for help?*
- *How about an article / a photo of...?*
- *I suggest we....*
- *Would you like to...?*

Přijetí návrhu:

- *I agree. Let's...*
- *Yes, that would be fine.*
- *That's a good suggestion / idea.*
- *You are right, let's...*
- *That could / would be fun.*
- *I'd love to.*
- *Sure, why not.*
- *Sounds good.*
- *Let's do it that way.*

Vyjádření nesouhlasu:

- *But if we don't put in some photographs,...*
- *I am not sure this would work. I...*
- *Don't get me wrong, I just think...*
- *Well, I think it would be better to...*
- *Very true, but...*

Odmítnutí:

- *I am sorry, but...*
- *I'm afraid I can't / have to...*
- *That's a good idea, but ...*
- *I don't think so, (because)...*
- *Let's try something else.*

Je vhodné se žáky procvičovat i dovednost získat čas, neboť některé návrhy v partera v komunikaci mohou být nečekané, případně žák potřebuje čas na to, aby si odpověď / návrh parnera v komunikaci mohl promyslet. Užitečnými frázemi mohou být např.:

- *Let me see ...*
- *Well, let me think about that.*
- *I'll have to think about that.*
- *I see.*
- *So you think / suggest (that)...*

Aby žák dosáhl na maximální počet bodů za tuto část, měl by kromě jazykové a gramatické kompetence prokázat, že se dovede rozhovoru / diskuse účastnit aktivně. Měli bychom žáky vybízet, aby kladli otázky, nebáli se navhovat, přijímat / odmítat návrh, vyjádřit souhlas / nesouhlas apod. Pouhé pasivní přijímání otázek a krátké odpovědi bez jakékoli iniciativy neposkytne hodnotitelům dostatek jazyka na hodnocení, nehledě na to, že pasivita či odevzdanost žáka může vést k tomu, že se rozhovor stane pouhým kladením otázek – požadovaná dovednost nebude splněna.

Velmi pozitivně je hodnotiteli vnímáno, když žák projeví zájem, např. intonací, příkyvováním, úsměvem, údivem.

Častým jevem při zkoušení zejména slabších žáků je, že se nechají natolik vést zkoušejícím, že nejsou schopni na konci rozhovoru / diskuse shrnout, k čemu partneri v komunikaci dospěli. Na základní úrovni obtížnosti by žák měl být s pomocí zkoušejícího vždy schopen uvést / shrnout jednoduchým způsobem, k čemu partneri v komunikaci dospěli, na vyšší úrovni obtížnosti by žák měl umět shrnout, k čemu partneri dospěli, bez vyzvání, pokud to přirozeně nevyplývalo z konverzace / diskuse.

AKTIVITY

❶ Rozdejte žákům nakopírované zadání a vyzvěte je, aby si zadání přečetli. Pak jim pokládejte otázky, abyste se ujistili, že žáci četli zadání pozorně, např.: *What should you and your partner agree on? Who is going to start the dialogue?*

I když jsou zadání pro maturitní zkoušku koncipována pro zkoušejícího a žáka, nemusíte zadání upravovat, postačí, když určíte dvojice žáků a vyzvěte je, aby se dohodli, kdo bude hrát roli, kterou představuje v zadání učitel. Můžete také stanovit dvojice a určit, že všichni v řadě u okna budou hrát roli, která je určena žákovi.

Situace k procvičování nemusíte vymýšlet, můžete využít např. zadání ze sady pracovních listů, které jste použili v maturitní zkoušce ve školním roce 2010 / 2011.

Příklad zadání:

In Part Four of the exam you and the examiner are going to **talk together**. Imagine the following situation:

It is summer. Your aunt has asked **you and your friend to look after her 7-year-old son**, Tom, this Sunday. The examiner is going to play the role of your friend. You should talk together about ideas of where to go and **decide where you will take Tom and what you will do with him**. You will only have time to do **two** activities. The **examiner is going to play the role of your friend** and he/she **will start** the conversation.

❷ V ukázkovém zadání nejsou uvedeny návrhy aktivit. Vyzvěte žáky, aby sami nejprve navrhli, jaké aktivity by pro Toma byly vhodné. Aktivity napište na tabuli a vyberte z nich ty, které jsou zajímavé / kontrastní.

❸ Vyzvěte žáky, aby zahájili rozhovor ve dvojicích. Všichni žáci mají zadání stejného rozhovoru. Po uplynutí časového limitu žáky vyzvěte, aby vám řekli, na čem se dohodli.

④ Alternativou v zadání může být záměna *summer* za *winter*, *Sunday* za *this afternoon / evening*.

⑤ Vyzvěte žáky, aby vám po ukončení rozhovoru uvedli argumenty pro / proti. Argumenty zapište na tabuli. Zajímavé fráze vyjadřující *pro / proti* napište na tabuli, např.:

He could play with other children...

He can't injure / harm himself.

There is a lot to do...

I think it is too cold to go...

Well, it would cost a lot of money to...

It would be safer to...

It could be dangerous to...

I don't think it is a good idea to take a child to...

Příloha A – Soubor všeobecných témat

A. PERSONAL IDENTIFICATION / CHARACTERISTICS
B. FAMILY
C. HOUSING / LIVING
D. EVERYDAY LIFE
E. EDUCATION
F. FREE TIME / ENTERTAINMENT
G. RELATIONSHIP BETWEEN PEOPLE
H. TRAVELLING AND TRANSPORT
I. HEALTH AND HYGIENE
J. FOOD, DRINKS
K. SHOPPING
L. JOBS, PROFESSIONS
M. SERVICES
N. SOCIETY
O. GEOGRAPHY, NATURE

Příloha B – Sada otázek pro základní úroveň obtížnosti

1. Why do some people take drugs if they know it is bad for them?
2. Would you prefer living in a town or village, and why?
3. How would you describe yourself / your friend?
4. How do you keep in touch with your friends?
5. What would you buy if you had your last 100 crowns? Why?
6. When did you last eat out? Tell me something about it.
7. What do you like about your flat / house? Why?
8. Which do you prefer: communicating by post or by e-mail? Why?
9. What do you do to keep fit?
10. What are you going to do at the weekend?
11. Would you like to be a taxi driver / teacher / politician? Why? Why not?
12. How would you dress if you went for a job interview?
13. Can you describe your day at school?
14. Can you tell me something about your family?
15. What are you going to do after graduation?
16. What characteristics do you look for in a friend / boyfriend / girlfriend?
17. Would you like to become a doctor? Why / Why not?
18. What are the advantages / disadvantages of having brothers and sisters?
19. What are your favourite means of transport? Why?
20. If you had enough money, where would you go / travel? Why?
21. What is your favourite food? Please describe it.
22. How can we protect the environment?
23. Describe your fashion style. / What's your favourite item of clothing? Why?
24. What kind of services do you usually use?
25. What's your favourite music? Tell me about it.
26. What are the different problems that adolescents face today?
27. What are some advantages / disadvantages of being an only child?
28. Which do you prefer: going to the cinema or watching TV? Why?
29. What is your favourite season? Why?
30. Which is your favourite day and why?

Řešení: 1 N, 2 C, 3 A, 4 G, 5 K, 6 J, 7 C, 8 M, 9 I, 10 D, 11 L, 12 L, 13 E, 14 B, 15 E, 16 A, 17 I, 18 G, 19 H, 20 H, 21 J, 22 O, 23 K, 24 M, 25 F, 26 N, 27 B, 28 F, 29 O, 30 D

Příloha C – Soubory otázek k všeobecným tématům

OSOBNÍ CHARAKTERISTIKA (PERSONAL IDENTIFICATION / CHARACTERISTICS)

1. How would you describe yourself / your best friend?
2. Can you describe your childhood?
3. What would you like to do in the future / after your Maturita exam?
4. Would you prefer choosing your future partner according to his/her character or physical appearance? Why?
5. What characteristics do you look for in a friend / boyfriend / girlfriend?
6. How have your hobbies changed throughout your life? What's stayed the same?

RODINA (FAMILY)

1. What chore did you last help your mother with?
2. Can you tell me something about your family?
3. Do you have a pet? If yes, then describe it. If not, what kind of pet would you like to have? Why?
4. How much pocket money should a student of your age get? Why?
5. What are some advantages / disadvantages of being an only child?
6. If you could describe your ideal partner, what would he / she be like?

DOMOV / BYDLENÍ, (HOUSING / LIVING)

1. Can you describe your room?
2. What do you like about your flat / house? Why?
3. Where would you like to live? In a house or in a flat? Why?
4. Would you prefer living in a town or village, and why?
5. If you could, what would you change about your flat / house?
6. What makes a house a home?

KAŽDODENNÍ ŽIVOT (EVERYDAY LIFE)

1. What do you usually do in the evening?
2. Which is your favourite day and why?
3. What did you have for breakfast yesterday morning?
4. How do you get on with your schoolmates?
5. What are you going to do at the weekend?
6. How would you imagine your ideal day?

VZDĚLÁVÁNÍ (EDUCATION)

1. Can you describe your day at school?
2. What was your first day at school like?
3. What are you going to do after graduation?
4. Do you think TV can be educational? Why? Why not?
5. What's the best way to learn a foreign language?
6. Do you think that education is important? Why?

VOLNÝ ČAS A ZÁBAVA (FREE TIME AND ENTERTAINMENT)

1. What is your favourite type of music? Tell me about it.
2. How are you going to spend your weekend?
3. Which do you prefer: going to the cinema or watching TV? Why?
4. Where would you like to travel next summer holiday? What would you like to see and do there?
5. What would you do if you had a year off?
6. Before going abroad for a holiday, how does one prepare?

MEZILIDSKÉ VZTAHY (RELATIONSHIP BETWEEN PEOPLE)

1. Have you ever been to a birthday party? What was it like?
2. What are the advantages and disadvantages of having brothers and sisters?
3. How do you keep in touch with your friends / parents?
4. What do you think about meeting people on the internet?
5. Many people don't participate in elections. Why do you think they don't?

6. What are some different functions of the Internet?

CESTOVÁNÍ / DOPRAVA (TRAVELLING / TRANSPORT)

1. What are your favourite means of transport? Why?
2. If you had enough money, where would you go / travel?
3. What did you do during your last summer holiday?
4. What are your plans for this summer?
5. What are some of the problems that can occur while travelling abroad?
6. What was your biggest trouble when learning languages / English?

ZDRAVÍ A HYGIENA (HEALTH AND HYGIENE)

1. How do you deal with stress?
2. When and why did you last see your doctor?
3. What do you do when you have a cold?
4. What drinks / foods do you think are healthy / unhealthy? Why?
5. Do you think pets are good for a person's health? Why? / Why not?
6. Would you like to become a doctor? Why / Why not?

STRAVOVÁNÍ (FOOD, DRINKS etc.)

1. What is your favourite food? Please describe it.
2. What's the last meal you cooked for yourself? How do you make it?
3. What are the advantages / disadvantages of fast food restaurants?
4. When did you last eat out? Tell me something about it.
5. Could you ever be vegetarian? Why? / Why not?
6. Are there any foods that you wouldn't eat as a child but that you eat now?

NAKUPOVÁNÍ (SHOPPING)

1. Do you like shopping? Why? Why not?
2. Describe your fashion style. What's your favourite item of clothing and why?
3. What is the most expensive thing you have ever bought? Why did you buy it?
4. What would you buy if you had your last 100 crowns?
5. Do you prefer going shopping alone or with friends? Why?
6. Which is better, shopping in shops or shopping online? Why?

PRÁCE, POVOLÁNÍ (JOBS, PROFESSIONS)

1. What are your plans for the future?
2. How would you dress if you went for a job interview?
3. Would you like to be a taxi driver / doctor / teacher? Why? Why not?
4. What would be your dream job? Why?
5. When you were a child, what job did you want to have when you were older? Why?
6. What problems do young people face when looking for a job?

SLUŽBY (SERVICES)

1. What kind of services do you usually use?
2. Which (public) means of transport is the safest / the most comfortable? Why?
3. If you had money would you have a cleaning lady? Why? Why not?
4. Which do you prefer: communicating by post or by e-mail? Why?
5. When did you last travel by train? Tell me something about it.
6. What are some advantages / disadvantages of television / internet-based media?

SPOLEČNOST (SOCIETY)

1. Who helps you when you have a problem? Tell me something about it.
2. What makes you angry about today's society?
3. Why do some people take drugs if they know it is bad for them?
4. What do you think are some of the greatest problems teenagers are facing today?
5. What are the pros and cons of being a celebrity?
6. Are there any things that the old can teach the young? Why? Why not?

ZEMĚPIS, PŘÍRODA (GEOGRAPHY, NATURE)

1. What is the weather like today?
2. What is your favourite season? Why?
3. What can you tell me about your local geography – the area near your house?
4. How important is it to study geography at school? Why?
5. How can you become a green person?
6. How can the weather influence your mood? Tell me about it.

Příloha D – Sady otázek s instrukcemi

I am going to ask you some questions about Please give detailed answers. If you don't understand the question, please ask me to repeat it. Are you ready?

Z (Housing / Living)

1. Where do you live? Tell me something about the place.
2. What do you see from the window of your room / kitchen / the living room?
3. Who does the housework? Tell me about it.
4. What do you do to keep your room / flat tidy?
5. Would you like to live on your own? Why? / Why not?
6. What pieces of furniture are important for you? Why?

Z (Education)

1. What is a typical day like at your school?
2. Which subjects are your favourites? Why? / Why do you like them?
3. Did you enjoy going to primary school? Why? Why not?
4. How would you describe the English-language *maturita* exam to a foreigner?
5. Are you planning to study at university or find a job after the *maturita* exam? Why?
6. How would you decorate your class if you could?

V (Education)

1. What made you decide to go to this school / choose this school? Tell me about it.
2. Did you enjoy going to primary school? Why? Why not?
3. What do you think are some good and bad things about being a student?
4. Do you think summer holidays are long enough or should they be made longer? Why?
5. Does age matter if you want to start learning a foreign language? Why? Why not?
6. Should people go straight from school to university, or do something different?

Příloha E

- but
- on the other hand
- whereas
- different/-ce
- both
- the same
- similar/-ly
- also
- as well
- however
- on the contrary
- yet
- in contrast
- adj+-er/-est
- like
- just as
- while

Příloha F

1	BUT
2	WHEREAS
3	ON THE OTHER HAND
4	WHILE
5	HOWEVER
6	ON THE CONTRARY

Pracovní listy

PART ONE (2,5 min.)

Mass Media

The examiner is going to ask you some **questions** about *Mass Media*. Please **answer** the questions in as much detail as possible. If you don't understand a question, please ask the examiner to repeat it.

PART TWO (4 min.)

Food

Part Two consists of **three** tasks. Take pictures **2A** and **2B** in a separate handout.

Task One

1,5 min.

Look at pictures **2A** and **2B** in a separate handout. **Choose one** of the pictures and **describe** it. The following ideas may help you:

- Situation
- Place
- People (clothes, appearance, activities)
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

Task Two

1 min.

Look at both pictures once more and **compare** them (what is similar/the same/different?). The following ideas may help you:

- Situation
- Place
- People (clothes, appearance, activities)
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

Task Three

1,5 min.

Talk about the **food you like and dislike**.

Part Three consists of **two tasks**.

Task One

3 min.

In Task One you are asked to **speak on your own** about the **United Kingdom**. **Use a map** to illustrate your speech. The following ideas may help you.

- Location
- Geography
- Political system
- Places of interest
- Culture
- Other

Task Two

2 min.

In Task Two you should **speak on your own** about the places on the **photographs 3A–3D**.

3A

3B

3C

3D

In Part Four of the exam, the examiner and you are going to **talk together** using pictures **4A–4C**.

Imagine the following situation: You have invited your your English speaking friend to come to the Czech Republic. **The examiner is going to play the role of your friend.** Now you are planning a weekend trip. You should **discuss the plan** together and **agree on places to visit.** **The examiner is going to start the conversation.** The following ideas may help you.

- Where to go?
- What to see?
- How to get there?
- Where to stay overnight?
- How much to pay?
- Other

3A (river)

3B (castle)

3C (mountains)

3D (music festival)

PART TWO

Food

2A

The following ideas may help you:

- Situation
- Place
- People (clothes, appearance, activities)
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

2B

INTRODUCTION**0,5 min.**

Hello. (Sit down, please. Would you tell me your task sheet number so I can check it, please?)

First, could you briefly introduce yourself to the committee?

Thank you. Now let's go to Part One.

PART ONE (3–5 Qs)

Mass Media

2,5 min.

I am going to ask you some questions about the topic *Mass Media*. If possible, give detailed answers. If you don't understand the question, please, ask me to repeat it. Are you ready?

- **What is your favourite TV channel? Why?**
- **Do you prefer watching sport events live or on TV? Why?**
- **Do you read any newspapers? Why? Why not?**
- **When did you last look for information on the Internet? Tell me about it.**
- **In what ways can the Internet be harmful or dangerous?**
- **Do you think radio will be used in the future? Why do you think so?**

Thank you. Now, let's go to Part Two.

PART TWO

Food

4 min.**Task One****1,5 min.**

Look at pictures 2A and 2B in a separate handout. Which picture would you like to talk about?

- Situation
- Place
- People (clothes, appearance, activities)
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

- How do you like the place?
- What is the relationship between the people?
- What season of the year / time of the day is it? Why do you think so?
- Who is / was preparing the meal?

Describe it, please. Are you ready?

Thank you. Now, let's go to Task Two.

Task Two**1 min.**

Have a look at both pictures once more. Now, I would like you to compare them. Are you ready?

- Situation
- Place
- People (clothes, appearance)
- Things you can see
- Atmosphere
- Other

- How are the people feeling? Why do you think so?
- On what occasion are the people meeting? Why do you think so?
- Which type of food/meal is more common/cheaper? What do you think?

Thank you. Now, let's go to Task Three.

Task Three**1,5 min.**

Now tell me about the food you like and dislike?

- What is the most delicious food you have eaten? On what occasion?
- Can you cook? Tell me something about it.
- Do you like to eat in fast food restaurants? Why? Why not?

PART THREE

UK

5 min.

Task One

3 min.

Thank you. Now, let's go to Part Three.

First, I would like you to speak on your own about the UK. Use a map to illustrate your speech. The following ideas may help you.

- Location
- Geography
- Political system
- Places of interest
- Culture
- Other

- Would you like to live in the UK? Why? Why not?
- Have you ever seen any British film? Tell me about it.
- Which places would you like to visit in the UK? Why?
- How can you travel to the UK from the Czech Republic?

Thank you. Now, let's go to Task Two.

Task Two

2 min.

Now, I would like you to speak on your own about the places on the photographs 3A–3D. Are you ready?

- 3A – Stonehenge
- 3B – Houses of Parliament
- 3C – Stratford upon Avon
- 3D – Loch Ness (Lake)

- Show me the place on the map.
- Why do you think tourists come to see / visit these places?
- Tell me something about these places.
- What can a tourist see in these places?
- Would you recommend the place to me? Why?

Thank you. Now, let's go to the last part of your exam.

PART FOUR

Travelling

3 min.

Now we are going to talk together using pictures 4A–4C. Imagine the following situation: I am your English speaking friend. You have invited me to come to the Czech Republic. Now we are planning a weekend trip. We should discuss the plan together and agree on places to visit. I am going to start the conversation. Are you ready?

- Where to go?
- What to see?
- How to get there?
- Where to stay overnight?
- How much to pay?
- Other

- Things to take with us
- What to do when the weather is not nice / good
- Activities to do
- **So what have we agreed on?**

Thank you very much. That is the end of the examination.

TOPICS: Personal identification (P1), School (P2), Czech Republic (P3), Jobs (P4)

PART ONE (2,5 min.)

Personal identification

The examiner is going to ask you some **questions** about **you**. Please **answer** the questions in as much detail as possible. If you don't understand a question, please ask the examiner to repeat it.

PART TWO (4 min.)

School

Part Two consists of **two** tasks.

Task One

2,5 min.

Take pictures **2A** and **2B** in a separate handout. Look at the pictures and **compare and contrast** them in detail.

The following ideas may help you.

- Place
- People (clothes, appearance)
- Activities
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

Task Two

1,5 min.

Prepare to **express and justify your opinion** on the statement.

Parents should educate their children at home instead of sending them to school.

The following ideas may help you:

- Do you agree or disagree with the statement? Why?
- What could the advantages and disadvantages of home schooling be?

PART THREE (5 min.)

Czech Republic

In Part Three you are asked to **speak on your own** about the **Czech Republic**. Use a map to **illustrate your speech**.

The following ideas may help you:

- Geography
- Government
- Population
- Places of interest
- The capital
- Other

PART FOUR (3 min.)

Jobs

In Part Four of the exam, the examiner and you are going to **talk together**. Imagine the following situation:

You and your foreign friend would like to get a **summer job**. **The examiner is going to play the role of your friend**. **Discuss** with your friend the choice of summer jobs in pictures **4A–4D** and **decide on one job**. **The examiner is going to start the conversation**.

The following ideas may help you:

- What?
- Where?
- Why?
- When? How long?
- How much?
- Other

PART TWO

School

2A

Some ideas to help you:

- Place
- People (clothes, appearance)
- Activities
- Things (What? Where?)
- Atmosphere
- Other

2B

Some ideas to help you:

- What?
- Where?
- Why?
- When? How long?
- How much?
- Other

4A

4B

4C

Kliknět sem a

4D

Klikněte s

TOPICS: *Personal identification (P1), School (P2), Czech Republic (P3), Jobs (P4)***INTRODUCTION****0,5 min.**

Hello. (Sit down, please. Would you tell me your task sheet number so I can check it, please?)

First, could you briefly introduce yourself to the committee?

Thank you. Now let's go to Part One.

PART ONE (3–5 Qs)

Personal identification

2,5 min.

I am going to ask you some questions about the topic *Personal identification*. If possible, give detailed answers. If you don't understand the question, please, ask me to repeat it.

Are you ready?

- **What makes you happy? Tell me about it.**
- **How can you describe your personality?**
- **When do you feel best, in the morning, afternoon, or evening? Why?**
- **What or who has had the greatest influence on your life? Why?**
- **What do you think your future will be like in ten years time?**
- **Have you ever done anything you can be proud of? Tell me about it.**

Thank you. Now, let's go to Part Two.

PART TWO

School

4 min.**Task One****2,5 min.**

Look at pictures 2A and 2B in a separate handout and compare and contrast them in detail. Are you ready?

• Place • People (clothes, appearance) • Activities • Things (What? Where?) • Atmosphere • Other	• Where were the pictures taken? • What are the children doing? • What are the children learning? Why do you think so? • What is different? • How are the people feeling?

Thank you. Now, let's go to Task Two.

Task Two**1,5 min.**

Read aloud the statement and express and justify your opinion on it.

Parents should educate their children at home instead of sending them to school.

- What could the advantages and disadvantages of home schooling be?
- Is teaching at home suitable for all age groups?
- In what way is the learning environment at home and in school different?
- What can make parents decide to teach their children at home?

Thank you. Now, let's go to Part Three.

PART THREE

Czech Republic

5 min.

First, I would like you to speak on your own about the Czech Republic. Use a map to illustrate your speech. Are you ready?

• Geography • Government • Population • Places of interest • The capital • Other	• Would you recommend a foreigner to visit your country? Why? Which places? • Which part of the CR do you like most? Why? • Where do you live? Tell me something about the place. • Would you like to live abroad? Where? Why?

Thank you. Now, let's go to the last part of your exam.

PART FOUR

Jobs

3 min.

Now we are going to talk together. Imagine the following situation:

I am your foreign friend and we would like to get a summer job. We should discuss the choice of summer jobs in pictures 4A–4D and decide on one job. I am going to start the discussion.

• What? • Where? • Why? • When? How long? • How much? • Other	• How about...? • Why don't we...? • I'd rather... . • I prefer... . • So what have we agreed on?

Are you ready?

Thank you very much. That is the end of the examination.